

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΑΣΙΝΟΣ

ΤΟ «ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ»
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ
ΕΠΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Η Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας στη χώρα μας επιμελήθηκε τελευταία την έκδοση από τον ΟΕΔΒ του «Λεξιλόγιου Ορολογίας Ειδικής Αγωγής» σε μετάφραση¹ από το αγγλικό πρωτότυπο² του υποθησαυρού (Ειδικού Γλωσσάριου) που προετοίμασε το Ευρωπαϊκό Σύστημα Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για την Εκπαίδευση³ κινούμενο στα πλαίσια της γενικής πολιτικής του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η προσπάθεια αυτή του Υπουργείου Παιδείας εντάσσεται στο περίγραμμα σχετικής δέσμευσης που ανέλαβαν όλες οι χώρες—μέλη του Συμβουλίου Διοίκησης Πολιτιστικής Συνεργασίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (C.D.C.C.) για εκπόνηση [ειδικού υποθησαυρού στη γλώσσα της καθημιάς και μ' ευθύνη αποκλειστικά δική της. Η ανάγκη εκ-

1. Η απόδοση στην ελληνική του ειδικού αυτού λεξικού έγινε από 4μελή ομάδα εργασίας, η οποία συστήθηκε με απόφαση του (τότε) Υφυπουργού Παιδείας Π. Μώραλη (ΑΠ 16/88/2-3-1984). Πρόεδρος της ομάδας αυτής υπήρξε ο Δρ. Σ. Διάμεσης, σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Μέλη της υπήρξαν οι κ.κ. Χρ. Μπίρτσας και Κ. Χρηστάκης, σχολικοί σύμβουλοι Ειδικής Αγωγής καθώς και η κ. Μ. Δημητρίου, δασκάλα-παιδαγωγός, (τότε) αποσπασμένη στη Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας.

2. Το αγγλικό πρωτότυπο αποτελείόμενο, σε πρώτη φάση, από 900 περίπου όρους, συνέταξαν ύστερα από ανάθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης οι κ.κ. R. Kristiansen (Νορβηγός) και R. Ruig de la Bellkasa (Ισπανός) και κυκλοφόρησε στις χώρες-μέλη του Συμβουλίου (Βλ.: DECS/DOC (83) 33/15-11-1985, «Draft for a Subthesaurus on Special Education»). Η έκδοση του υποθησαυρού αυτού ακολούθησε εκείνη του «πολύγλωσσου θησαυρού» (Γενική Εκπαιδευτική Ορολογία) του Συμβουλίου της Ευρώπης.

3. Πρόκειται για το: «European Documentation and Information System for Education (EU.D.I.S.ED)» του Council of Europe, Council of Cultural Cooperation.

πόνησης ενός τέτοιου υποθησαυρού επισημάνθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης προκειμένου να υπάρξει έτσι μια κοινή επιστημονική ορολογία-γλώσσα στο χώρο της Ειδικής Αγωγής που θα δύνανται να χρησιμοποιούν όσοι ασχολούνται συστηματικά με τον ειδικό αυτό τομέα της εκπαίδευσης.

Στον πρόλογο της ελληνικής έκδοσης ο (τότε) Υπουργός Παιδείας κ. Κακλαμάνης επισημαίνει ότι η έκδοση αυτή εγγράφεται στη γενικότερη προσπάθεια του Υπουργείου για πληρέστερη και σύγχρονη ανάπτυξη του τομέα της Ειδικής Αγωγής. Συγκεκριμένα, ο κ. Υπουργός πιστεύει ότι «Οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης και οι επιστήμονες νέων κλάδων προσωπικού Ειδικής Αγωγής (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, λογοθεραπευτές, φυσικοθεραπευτές, εργοθεραπευτές) καθώς και οι ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες και οι γονείς... να υποβοηθηθούν στο έργο τους με τη χρήση του ειδικού αυτού λεξικού και να συμβάλουν στη μελλοντική βελτίωση και εμπλουτισμό του». (ΥΠΕΠΘ, Δ/ΝΣΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ, 1986: σ.3).

Κινούμενοι και εμείς στα πλαίσια των «αισιόδοξων» αυτών προσδοκιών του κ. Υπουργού Παιδείας, θα επιχειρήσουμε με τη μελέτη αυτή να επισημάνουμε μια σειρά λαθών και παραλείψεων που θεωρούμε ότι ενυπάρχουν στη ελληνική έκδοση του ειδικού λεξικού και ταυτόχρονα να υπογραμμίσουμε την ανάγκη σύνταξης ενός νέου γλωσσάριου Ειδικής Αγωγής που θα είναι απαλλαγμένο από τα μειονεκτήματα της έκδοσης αυτής, θα διακρίνεται για την απαιτούμενη εγκυρότητα και αξιοπιστία ενός τέτοιου βοηθήματος στο χώρο της Ειδικής Αγωγής και θα είναι, τέλος, εμπλουτισμένο με μια δέσμη πρόσθετων όρων στο χώρο αυτό.

Η εργασία μας αυτή διαρθρώνεται ως εξής: 1) Συνοπτική παρουσίαση της δομής και του περιεχομένου του «Λεξιλόγιου Ορολογίας Ειδικής Αγωγής». 2) Ομαδοποίηση λαθών ή και παραλείψεων που είναι δυνατό να επισημανθούν στην ελληνική αυτή έκδοση και αναλυτική τους καταγραφή ακολουθώντας πιστά τη δομή της έκδοσης και παραπέμποντας σε συγκεκριμένες σελίδες της. 3) Συμπεράσματα-προτάσεις για ποιοτική βελτίωση και εμπλουτισμό του ειδικού αυτού λεξικού με πρόσθετους όρους που ενυπάρχουν ήδη στη διεθνή βιβλιογραφία. 4) Παράρτημα Ι με συμπληρωματικό γλωσσάριο ειδικής αγωγής που είναι επιλογή του συγγραφέα της μελέτης αυτής από τη διεθνή ορολογία στην αγγλική και 5) παράρτημα ΙΙ με το «Λεξιλόγιο Ορολογίας Ειδικής Αγωγής» του Υπουργείου Παιδείας (από το αγγλικό πρωτότυπο στην ελληνική).

1. Δομή και περιεχόμενο του «Λεξιλόγιου Ορολογίας Ειδικής Αγωγής»

Το Λεξιλόγιο Ορολογίας Ειδικής Αγωγής της Δ/σης Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας (1986) συμπυκνώνεται σ' ένα μόνο τόμο που αποτελείται συνολικά από 65 σελίδες. Η διάρθρωση του τόμου αυτού

έχει ως εξής: Πρόλογος (σσ. 3-4), Εισαγωγή (σσ. 5-7) και Ορολογία Ειδικής Αγωγής (σσ. 9-65), η οποία και στοιχειοθετεί το μεγαλύτερο μέρος του ειδικού αυτού λεξικού. Ο πρόλογος και η εισαγωγή του λεξικού αποδίδονται και στην αγγλική (σ. 4 και 7, αντίστοιχα). Η απόδοση, εξάλλου, στην ελληνική εννοιών-όρων της Ειδικής Αγωγής από το αγγλικό πρωτότυπο ακολουθεί δυο αντίστροφες πορείες δηλ. παράθεση αγγλικής ορολογίας-απόδοσή της στην ελληνική (σσ. 9-37) και παράθεση ελληνικής ορολογίας-απόδοσή της στην αγγλική (σσ. 38-65). Πρόκειται, με άλλα λόγια, για μια δίγλωσση έκδοση του «Λεξιλόγιου Ορολογίας Ειδικής Αγωγής» γιατί από τους συντάκτες της πιστεύεται πως έτσι το λεξικό «...θα μπορούσε ν' αποτελέσει ένα πληρέστερο βοήθημα για τον εκπ/κό της Ειδικής Αγωγής, το μελετητή ή ερευνητή και τον κάθε χρήστη γενικότερα, έλληνα ή ακόμα και ξένο» (σ. 5). Οι έννοιες-όροι, τέλος, της Ειδικής Αγωγής στην αγγλική παρατίθενται στην έκδοση αυτή με τους κωδικούς αριθμούς, όπως δηλ. αυτοί απαντούν στη διεθνή βιβλιογραφία (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II, τ.ΙΗ' 1989).

1.1. Πρόλογος

Στον πρόλογο του λεξικού επισημαίνονται από τον Υπουργό Παιδείας οι λόγοι που ώθησαν το Υπουργείο να προχωρήσει στην προκειμένη έκδοση, δηλ. σε μετάφραση από το αγγλικό πρωτότυπο, του «Λεξιλόγιου Ορολογίας Ειδικής Αγωγής». Οι λόγοι αυτοί συμπυκνώνονται, από τη μια, στην προσπάθεια του Υπουργείου να εξασφαλίσει στον τόπο μας μια πληρέστερη και σύγχρονη ανάπτυξη του κλάδου της Ειδικής Αγωγής και εκπαίδευσης και, από την άλλη, να προσφέρει στο εκπαιδευτικό κοινό της χώρας μας και ιδιαίτερα στους εξειδικευμένους επιστήμονες (έλληνες και ξένους) του κλάδου αυτού και στους συναφείς του φορείς ένα κοινό γλωσσικό (υπο)-βοήθημα χρήσιμο στο επιστημονικό και ερμηνευτικό τους έργο.

1.2. Εισαγωγή

Η εισαγωγή του λεξικού εμπεριέχει ορισμένες διευκρινιστικές πληροφορίες που παρέχονται από τον προϊστάμενο της Δ/σης Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας κ. Σ. Νικόδημο και αφορούν τα εξής σημεία: τη σύνταξη και τον ποσοτικό προσδιορισμό του αγγλικού πρωτότυπου, τη σύνθεση της ομάδας εργασίας που συστήθηκε για τη σύνταξη της ελληνικής έκδοσης, την αναγκαιότητα η έκδοση αυτή να συμπυκνωθεί σ' ένα και μόνο τόμο και με την προσθήκη του αντίστροφου λεμματολόγιου, τη βασική «ιδιορρυθμία» του υποθησαυρού αυτού δηλ. την απαίτηση γι' «αμφιμονοσήμαντη απόδοση» (αντίστοιχία ένα προς ένα) κάθε όρου της Ειδικής Αγωγής, την παραδοχή ότι ο υποθησαυρός αυτός ακολουθεί μια εξελικτική πορεία κι επομένως είναι επιδεκτικός σε προσθήκες-αφαιρέσεις ή

και διορθώσεις όρων και, τέλος, τη δέσμευση που ανέλαβε η χώρα μας μαζί με τις υπόλοιπες χώρες-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης να επιμεληθεί, με δική της ευθύνη, της έκδοσης αυτής.

1.3. Λεξιλόγιο Ειδικής Αγωγής

Το Λεξιλόγιο Ειδικής Αγωγής περιλαμβάνει την απόδοση στην ελληνική των αγγλικών όρων της Ειδικής Αγωγής καθώς και την παράθεσή τους με αντίστροφη σειρά (όροι στην ελληνική-απόδοσή τους στην αγγλική) για λόγους απλά χρηστικούς. Σημειώνεται εδώ πως οι συντάκτες της ελληνικής έκδοσης του Λεξικού Ειδικής Αγωγής φαίνεται πως κατέβαλαν επίπονη προσπάθεια έτσι ώστε να τηρηθεί η απαιτούμενη αμφιμονοσήμαντη απόδοση στην ελληνική των αγγλικών όρων Ειδικής Αγωγής. Στην προσπάθειά τους αυτή οι συντάκτες του λεξικού δε μπόρεσαν, ωστόσο, ν' αποφύγουν ορισμένα λάθη ή και παραλείψεις στη μεταφραστική τους πορεία για τα οποία θα κάνουμε λόγο αμέσως παρακάτω.

2. Ομαδοποίηση-καταγραφή λαθών ή και παραλείψεων στην ελληνική έκδοσή του «Λεξιλογίου Ειδικής Αγωγής»

Τα λάθη στα οποία, κατά τη γνώμη μας, περιέπεσαν οι συντάκτες της ελληνικής έκδοσης του «Ειδικού Γλωσσάριου», όπως αυτή ονομάζεται, είναι δυνατό να ταξινομηθούν στις εξής επιμέρους ομάδες: α) Μεταφραστικά-σημασιολογικά λάθη, β) γραμματικά λάθη, γ) τυπογραφικά λάθη και δ) προσθήκες ή παραλείψεις. Στην αρχή, θ' αναφερθούμε στο εννοιολογικό περιεχόμενο των ομαδοποιημένων αυτών λαθών και, στη συνέχεια, θα παραθέσουμε τις δημιουργούμενες ομάδες λαθών ακολουθώντας πιστά τη διαρθρωτική δομή του λεξικού, δηλ. πρόλογο, εισαγωγή και λεξιλόγιο Ειδικής Αγωγής.

Ο όρος μεταφραστικά-σημασιολογικά λάθη χναφέρεται στη λαθεμένη, ελλιπή, ασαφή ή και αδόκιμη απόδοση στην αγγλική (ή και στην ελληνική) εννοιών ή όρων της Ειδικής Αγωγής καθώς και στην παράφραση ή συνοπτική απόδοση στην αγγλική φράσεων του ελληνικού κειμένου, ιδιαίτερα στον πρόλογο και την εισαγωγή του λεξικού. Με τον όρο γραμματικά λάθη εννοούμε τα λάθη εκείνα του κειμένου (στην αγγλική ή στην ελληνική) που οφείλονται στη μη τήρηση των κανόνων της γραμματικής στην αγγλική ή στην ελληνική γλώσσα κατά την ακολουθούμενη μεταφραστική διαδικασία. Ο όρος τυπογραφικά λάθη αναφέρεται στα λάθη εκείνα του κειμένου που οφείλονται σε αμέλεια του τυπογράφου και δε σχετίζονται, επομένως, με τα σημασιολογικά ή γραμματικά χαρακτηριστικά εννοιών ή όρων του κειμένου. Με τον όρο, τέλος, προσθήκες ή και παρα-

λείπεις εννοούμε τις λέξεις ή φράσεις εκείνες του κειμένου που κατά την απόδοση στην αγγλική του ελληνικού κειμένου προστίθενται χωρίς ν'αντιστοιχούν στο μεταφραζόμενο κείμενο ή παραλείπονται χωρίς να μεταφράζονται.

2.1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

2.1.1. Μεταφραστικά - σημασιολογικά λάθη

Λέξεις ή φράσεις του κειμένου
στην ελληνική

Απόδοση στην αγγλική

(σσ. 3-4)

«Στην προσπάθεια πληρέστερης και σύγχρονης ανάπτυξης του Τομέα της Ειδικής Αγωγής στη χώρα μας, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων...»

«The Ministry of National Education and Religion having among its targets the full and up —to— dated development of the field of Special Education in the Country, ...»

Α ν τ ί:

«The Ministry of National Education and Religious Affairs in its attempt to achieve a more complete and an up—to—date development of the field of Special Education in our Country...»

«...Θέλουμε να πιστεύουμε και να ελπίζουμε...»

«... We believe and hope...»

Α ν τ ί:

«... We would like to believe and hope...»

«...είναι πρωταρχικής σημασίας να...»

«... It is very important, indeed, to...»

Α ν τ ί:

«...It is of primary importance to...»

«... της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης».

«...of Special Education »

Α ν τ ί:

«...of Special Education and Training».

«Η ανάγκη κοινής επιστημονικής ορολογίας στην Ειδική Αγωγή, τόσο από τους ασχολούμενους μ' αυτά τα θέματα σε μια χώρα όσο και διεθνώς...»

«...που ανέλαβε την πρωτοβουλία της έκδοσης (στην αγγλική) αυτού του «ειδικού γλωσσαρίου»...»

«...και οι επιστήμονες νέων κλάδων προσωπικού Ειδικής Αγωγής (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, λογοθεραπευτές, φυσικοθεραπευτές, εργοθεραπευτές)»...

«...οι ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες...»

«...να υποβοηθηθούν στο έργο τους με τη χρήση του ειδικού αυτού λεξικού...»

«The need for a common terminology in this field, been used not only in a Country but also internationally...»

Α ν τ ί :

«The need for a common scientific terminology in special education, been used not only by those concerned with these issues but also internationally...»

«... which undertook the initiative to publish in English this subthesaurus of Special Education...»

Α ν τ ί :

«... which undertook the initiative to publish in English this 'special glossary'...»

«...as well as the other professionals involved in the field of Special Education...»

Α ν τ ί :

«...as well as the professionals of new special education personnel branches (psychologists, social workers, speechtherapists, physiotherapists...)»

«...the medicopaedagogical services...»

Α ν τ ί :

«... the Child-Guidance services...»

«...will be helped in their task by this Lexicon of Special Education...»

Α ν τ ί :

«...will be helped in their task by using this Special Lexicon...»

2.1.2. Γραμματικά λάθη

(σ. 4) up-to-dated

Αντί: up-to-date

2.1.3. Τυπογραφικά λάθη

(σ. 3) Η ανάγκη κοινής επιστη-
μονικής ορολογίας...»
they will contribute

Αντί: Η ανάγκη κοινής επι-
στημονικής ορολογίας
Αντί: they will contribute

2.1.4. Προσθήκες ή παραλείψεις κατά την απόδοση του κειμένου

(σ. 3)

«...στο έργο τους και κυρίως :
στην ενημέρωσή τους και τις
μελέτες τους...»

Παράλειψη της πρότασης, στο
συνολό της, κατά τη μετάφραση

(σ. 4)

«...and especially the Euro- :
pean Documentation and In-
formation System for Educa-
tion (EU.D.I.S.ED.)...»

Προσθήκη της πρότασης, στο συ-
νολό της, και (χωρίς να υπάρχει α-
ντίστοιχο ελληνικό κείμενο)

«...the bilingual...»

:

Προσθήκη

2.2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2.2.1. Μεταφραστικά-σημασιολογικά λάθη

Από την αντιστοίχιση του κειμένου της εισαγωγής στην ελληνική μ' εκείνο στην αγγλική προκύπτει ότι το πρώτο, σχεδόν στο σύνολό του, δεν αποδόθηκε σωστά στην αγγλική. Με άλλα λόγια, παραλείπονται λέξεις ή φράσεις του ελληνικού κειμένου ή προστίθενται καινούργιες κατά την απόδοσή του στην αγγλική. Είναι σαφές πως οι συντάκτες του ειδικού αυτού λεξικού κατέβαλαν προσπάθεια ν' αποδώσουν *περιληπτικά* στην αγγλική το ελληνικό κείμενο της εισαγωγής⁴. Μπορούμε ωστόσο ν' αναφερθούμε σε ορισμένες λέξεις-όρους του ελληνικού κειμένου που δεν αποδόθηκαν σωστά στην αγγλική. Έτσι, το ρήμα π.χ. «συντάχτηκε» αποδίδεται στην αγγλική με το ρήμα («proposed» αντί του κανονικού «constructed». Επίσης, ο όρος «σχολικός σύμβουλος» αποδίδεται με τον όρο «counselor»⁵ αντί του δόκιμου όρου «school counselor».

4. Το κείμενο της εισαγωγής στην ελληνική καλύπτει 1 1/2 σελίδα περίπου του τόμου (σσ. 5-6) ενώ η έκταση της αντίστοιχης μετάφρασης στην αγγλική μόλις υπερβαίνει το 1/2 της σελίδας (σ. 7).

5. Ο όρος «counselor» σημαίνει, γενικά, σύμβουλος σ' εργασιακούς χώρους.

2.2.2. Τυπογραφικά λάθη

(σ. 7) Thiw	Α ν τ ί : This
Ehnance	Α ν τ ί : enhance
Birchas	Α ν τ ί : Birtsas
Crhistakis	Α ν τ ί : Christakis
Ed. M	Α ν τ ί : M. Ed.

2.3. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

2.3.1. Μεταφραστικά-σημασιολογικά λάθη

(σ. 9)		
ability identification	:	προσδιορισμός ικανοτήτων Α ν τ ί : αναγνώριση ικανοτήτων
academic achievement	:	ακαδημαϊκή επίτευξη Α ν τ ί : ακαδημαϊκή επίδοση
acalculia	:	αδυναμία αριθμητικής σκέψης Α ν τ ί : αριθμητική δυσκολία ή απώλεια αριθμητικής ικανότητας
(σ. 10)		
ambntation	:	περιπάτηση Α ν τ ί : περίπατος ή ικανότητα βαδίσματος
ambutation disability	:	ανικανότητα περιπάτησης Α ν τ ί : ανικανότητα στο βάδισμα
apraxia	:	απραξία Α ν τ ί : ανεπάρκεια ή απώλεια ικανότη- τας για προγραμματισμένη κίνηση
appliance	:	συσκευή Α ν τ ί : συσκευή για ιδιαίτερη χρήση
assertive behaviour	:	κατηγορηματική συμπεριφορά Α ν τ ί : σαφής και αυθόρμητη συμπε- ριφορά

associated impairment	:	συναφής μειονεξία Αντί:
		ανεπάρκεια στη σύνδεση δυο ψυχολογικών φαινομένων ή γεγονότων
ataxia	:	αταξία Αντί:
		έλλειψη συντονισμού (εθελούσιας) μυϊκής κίνησης
athetosis	:	αθέτωση Αντί:
		αργή και άσκοπη κίνηση (κυρίως στα δάκτυλα των άκρων)
(σ. 11) aural impairment	:	ακουστική μειονεξία Αντί:
		ακουστική ανεπάρκεια
bias	:	προκατάληψη ⁶ Αντί:
		τάση για προσχεδιασμένη στάση ή συναγωγή συμπεράσματος
biomechanics	:	εμβιομηχανική Αντί:
		εφαρμογή των αρχών της μηχανικής σε βιολογικά προβλήματα
biomedicine	:	βιοϊατρική Αντί:
		εφαρμογή των αρχών της ιατρικής σε βιολογικά προβλήματα
(σ. 12) braille book	:	βιβλίο μπράιτ Αντί:
		βιβλίο τυπωμένο σε γραφή braille
braille computer	:	υπολογιστής μπράιτ Αντί:
		υπολογιστής που δέχεται ή εκτυπώνει μηνύματα σε γραφή braille
braille devices	:	συσκευές μπράιτ Αντί:
		ειδικές συσκευές για γραφή braille]

6. Ο όρος προκατάληψη αποδίδεται στην αγγλική με τον όρο «prejudices».

braille displays	:	εκθέσεις μπράιγ Α ν τ ί : εκθέματα γραφής και εκτύπω- σης σε γραφή braille
braille printer	:	τυπογραφείο μπράιγ Α ν τ ί : ειδικό τυπογραφείο για εκτύπωση σε γραφή braille
cardiac impairment	:	καρδιακή μειονεξία Α ν τ ί : καρδιακή ανεπάρκεια
classroom techniques ⁷	:	τεχνικές διδασκαλίας στην τάξη Α ν τ ί : τεχνικές που χρησιμοποιούνται στη (σχολική) τάξη
(σ. 13) communication training	:	εκπαίδευση στην επικοινωνία Α ν τ ί : άσκηση των ικανοτήτων επικοι- νωνίας
competency based education	:	εκπαίδευση βασισμένη στην ικανότητα Α ν τ ί : εκπαίδευση βασισμένη στην απαι- τούμενη ικανότητα
computer peripherals	:	περιφερειακά υπολογιστή Α ν τ ί : περιφερειακές μονάδες υπολογιστή
congenital impairment	:	συγγενής μειονεξία Α ν τ ί : εγγενής ανεπάρκεια, ανεπάρκεια παρουσιαζόμενη κατά τη γέννηση
consciousness impairment	:	εξασθένηση συνειδητού Α ν τ ί : ανεπαρκής συνειδητή ικανότητα
(σ. 14) deduction	:	παραγωγή Α ν τ ί : επαγωγή, επαγωγικός συλλογισμός

7. Οι τεχνικές αυτές δεν αναφέρονται μόνο στη διδασκαλία αλλά και σε άλλα θέμα-
τα όπως, για παράδειγμα, τη χειραγωγήση της τάξης, κ.ά.

deformity	:	δυσμορφία Αντί:
delinquent rehabilitation	:	φθορά ή παραμόρφωση της (φυσικής) εμφάνισης αποκατάσταση παραπτωμάτων Αντί:
(σ. 15)		αποκατάσταση εγκληματιών
device dependence	:	εξάρτηση από συσκευές Αντί:
devices	:	εξάρτηση από ειδικές συσκευές συσκευές Αντί:
discrimination learning	:	ειδικές συσκευές μάθηση διάκρισης Αντί:
(σ. 16)		μάθηση βασισμένη στην ικανότητα διάκρισης ερεθισμάτων και απαντήσεων
educational assessment	:	εκπαιδευτική εκτίμηση Αντί:
educational disability	:	εκτίμηση των ικανοτήτων του παιδιού μέσα από τη χρήση ή αξιολόγηση εκπαιδευτικών μεθόδων σχολική ανικανότητα Αντί:
educational improvement	:	ανεπαρκής ικανότητα του ατόμου να επωφελείται από τις συνθήκες ή μεθόδους διδασκαλίας στο σχολείο εκπαιδευτική βελτίωση Αντί:
educational integration	:	σχολική πρόοδος εκπαιδευτική ενσωμάτωση Αντί:
exceptional child education	:	σχολική ενσωμάτωση εκπαίδευση παιδιού με ειδικές ανάγκες Αντί:
		εκπαίδευση αποκλίνοντος (θετικά ή αρνητικά) παιδιού

(σ. 17)

exercise intolerance	:	μη ανεκτικότητα άσκησης Α ν τ ί : εκδήλωση υπομονής στην εκτέ- λεση μιάς (επιθυμητής) άσκησης
expressive therapy	:	θεραπεία με την έκφραση Α ν τ ί : θεραπεία που ενθαρρύνει την ελεύ- θερη έκφραση συναισθημάτων και προσωπικών σκέψεων του ατόμου
family involvement	:	εμπλοκή της οικογένειας Α ν τ ί : ενασχόληση (ή συμμετοχή) της οικογένειας
fantasy	:	φαντασίωση Α ν τ ί : δημιουργική φανταστική σύλληψη ενός περίπλοκου, υπαρκτού ή μη, και ευχάριστου αντικειμένου ή γε- γονότος
field test	:	τεστ πεδίου Α ν τ ί : τεστ διενεργούμενο στο φυσικό χώρο διαβίωσης ή εργασιακής απασχό- λησης των υποκειμένων (έρευνας)
finger spelling	:	συλλαβισμός με τα δάκτυλα Α ν τ ί : σχηματισμός μεμονωμένων γραμ- μάτων ή λέξεων της γραπτής γλώσσας, γράμμα με γράμμα, με ειδικές κινήσεις των δακτύλων του ενός χεριού (ΗΠΑ) ή και των δυο χεριών (Μ. Βρετανία)
follow up	:	συνέχιση Α ν τ ί : στενή επιδίωξη ή εκδήλωση συνεχούς ενδιαφέροντος για κά- τι (συνήθως με συνακόλουθη συμπληρωματική πράξη ή ε- νέργεια)

(σ. 18)

food intolerance	:	μη ανεκτικότητα τροφής Αντί: έλλειψη υπομονής στη λήψη (ανεπιθύμητου) φαγητού
form game	:	παιχνίδι σχημάτων Αντί: παιχνίδι διαμόρφωσης σχημάτων ή διευθέτησης αντικειμένων σε ορισμένη σειρά ή διάταξη
formative evaluation	:	σχηματιστική αξιολόγηση Αντί: αξιολόγηση της εξελισσόμενης διά- πλασης ή ανάπτυξης του παιδιού
functional reading	:	λειτουργική ανάγνωση Αντί: επαναφορά ενός ατόμου στο κα- λύτερο δυνατό επίπεδο λειτουρ- γικότητάς του ⁸
genetic counselling	:	γεννητική συμβουλευτική Αντί: γενετική συμβουλευτική, συμβουλευ- τική που αφορά την επίδραση του γενετικού παράγοντα στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου
graphical presentation	:	γραφική παρουσίαση Αντί: γραφική (ανα)παράσταση (σε σχήμα ή σε φωτογραφία)
gross motor skill	:	αδρή κινητική δεξιότητα Αντί: δεξιότητες που συμπεριλαμβάνουν ευρεία μυϊκή δραστηριότητα (όπως μπουσούλημα, περπάτημα, τρέξιμο, ρίψη αντικειμένων κτλ.)

8. Η διαδικασία αυτή ακολουθεί συνήθως μια φυσική, νοητική ή συναισθηματική διαταραχή του ατόμου και στοχεύει στην εξασφάλιση πρόσβασής του σ' εργασία και στην κοινωνική του προσαρμογή.

group home	:	ομαδική εστία Αντί: χώρος για την προστασία ομά- δας ατόμων ανίκανων να φρο- ντίσουν τον εαυτό τους
growth impairment	:	μειονεξία ανάπτυξης Αντί: ανεπαρκής ανάπτυξη (σε μέγεθος ή σε ποσότητα)
guide	:	οδηγός Αντί: το άτομο που καθοδηγεί ή κατευ- θύνει συνάνθρωπό του στο δρόμο
(σ. 19) hand alphabet	:	αλφάβητο χεριού Αντί: αναπαράσταση των γραπτών συμβόλων μιάς γλώσσας με τη βοήθεια των δακτύλων του χεριού
handwriting skill	:	δεξιότητα γραφής Αντί: δεξιότητα γραφής με το χέρι
hearing aids	:	ακουστικά βαρηκοίας Αντί: βοηθήματα (μέσα) ακοής
hearing class	:	τάξη ακουόντων Αντί: (ποιοτικό) επίπεδο ακουστικής ικανότητας
heart deficiency	:	καρδιακή ανεπάρκεια Αντί: έλλειψη στοιχείων αναγκαίων για την πλήρη λειτουργία της καρδιάς

histrionism	:	θεατρινισμός Αντί: θεατρική ή δραματική πράξη
hospital school	:	σχολείο νοσοκομείου Αντί: νοσοκομειακή σχολή (σχολείο)
hospitalization	:	νοσοκομειακή περίθαλψη Αντί: παραμονή σε νοσοκομείο για ιατρική φροντίδα και μεταχείριση
housing conditions	:	συνθήκες στέγασης Αντί: κτιριακές συνθήκες οικήματος που χρησιμεύει ως άσυλο για την προστασία ατόμων
(σ. 20) impairment	:	μειονεξία Αντί: ανεπάρκεια, ελάττωμα (σε ποσότητα, αξία, δύναμη). Λειτουργική ανεπάρκεια που είναι εμφανής στην πράξη και που οφείλεται σε βιολογικούς παράγοντες
incidence	:	επίπτωση Αντί: συχνότητα εμφάνισης μιάς κατάστασης ή ενός γεγονότος σ' ένα δοσμένο χρόνο και πληθυσμό
indicating aids	:	δεικτικά βοηθήματα Αντί: μέσα για να δείχνει κανείς κάτι

institutionalization	:	ιδρυματισμός Α ν τ ί : 1. τοποθέτηση ενός ατόμου σε ίδρυμα για διορθωτικούς ή θεραπευτικούς σκοπούς. 2. Προσαρμογή του ατόμου στη λειτουργική δομή ιδρύματος στο οποίο ζει. 3. Διαδικασία από την οποία η ανάπτυξη του ατόμου μπορεί να πληγεί ως αποτέλεσμα της τοποθέτησής του σ' έναν ευρύ Οργανισμό, όπως είναι, ένα νοσοκομείο, ορφανοτροφείο, κτλ.
intellectual impairment	:	διανοητική μειονεξία Α ν τ ί : λειτουργική ανεπάρκεια της νόησης οφειλόμενη σε βιολογικούς παράγοντες
intensive care	:	εντατική θεραπεία Α ν τ ί : εντατική φροντίδα, προστασία ή επίβλεψη
intentional learning	:	σκοπίμη μάθηση Α ν τ ί : προσχεδιασμένη μάθηση, μάθηση που στοχεύει ή αποσκοπεί σε κάτι
intimacy	:	οικειότητα ή και : αρχή του δομημένου όλου (Gestalt psychology)
(σ. 21) joy stick	:	πηδάλιο αεροπλάνου-παιχνίδι Α ν τ ί : μοχλός αεροπλάνου για τη λειτουργία των ανυψωτήρων και των πτερυγίων του (η χρήση του προκαλεί μεγάλη ευχαρίστηση στο παιδί)

language aptitude	:	ικανότητα στη γλώσσα Αντί: δυνάμει ικανότητα του ατόμου να μάθει να εκφράζεται γλωσσικά
language impairment	:	γλωσσική μειονεξία Αντί: ανεπαρκής λειτουργία της γλώσσας οφειλόμενη σε οργανικά αίτια
(σ.22) listening comprehension	:	ακουστική κατανόηση Αντί: κατανόηση του προφορικού λόγου
living learning centres	:	κέντρα διαβίωσης-μάθησης Αντί: κέντρα εκμάθησης τρόπων συμπεριφοράς ή συντήρησης στη ζωή
low vision	:	χαμηλή όραση Αντί: σχετικά μικρή ή κατώτερη (του κανονικού) οπτική ικανότητα
mainstreaming	:	κύριο ρεύμα Αντί: ενσωμάτωση στον κύριο κορμό της εκπαίδευσης
management by objectives	:	διαχείριση βάσει στόχου Αντί: διαχείριση βάσει στόχων
manipulation skill	:	δεξιότητα χειρισμού Αντί: δεξιότητα χρήσης των χεριών ή μηχανικών μέσων

maturity class	:	τάξη ωριμότητας Αντί: (ποιοτικό) επίπεδο ωριμότητας
mpo	:	mpo Αντί: Η μέγιστη απόδοση της δύναμης ενός οργάνου (επιβοηθητικού της ακοής) (mpo: maximum power output)
mechanical impairment	:	μηχανολογική δεξιότητα Αντί: δεξιότητα χρήσης μηχανών ή οργάνων
multiple imrairment	:	μειονεξία μνήμης Αντί: ανεπαρκής λειτουργία της μνήμης
(σ. 23) memory impairment	:	πολλαπλή μειονεξία Αντί: πολλαπλή ανεπάρκεια (στη λειτουρ- γία των οργάνων)
minimum competency	:	ελάχιστη ικανότητα Αντί: ελάχιστη απαιτούμενη ικανότητα
minimum competency test	:	τεστ ελάχιστης ικανότητας Αντί: τεστ ελάχιστης απαιτούμενης ικανότητας
mirror writing	:	κατοπτρική γραφή Αντί: γραφή από τα δεξιά προς τα αρι- στερά που μπορεί να διαβαστεί κρα- τώντας τον καθρέπτη (με τη βοή- θεια ενός καθρέπτη)

mood	:	διάθεση Αντί: συναίσθημα ή επιθυμία προσωρινά ελεγχόμενη
mosaic	:	μωσαϊκό Αντί: άτομο ή ιστός με τουλάχιστο δυο γραμμές κυττάρων που διαφέρουν στο γενότυπο ή στον καρυότυπο και προέρχονται από έναν απλό ζυγωτή
(σ. 24) mutism	:	αλαλία ⁹ Αντί: έλλειψη ομιλίας εξαιτίας εγ- γενοῦς κώφωσης ή συναισθη- ματικών συγκρούσεων
neurological disorder	:	νευρολογική διαταραχή Αντί: λειτουργική διαταραχή του νευρικού συστήματος
neuropaediatrics	:	νευροπαιδιατρική Αντί: επιστήμη που μελετά την παιδική ηλικία ως εξελικτική διαδικασία του νευρικού συστήματος
normalization	:	ομαλοποίηση Αντί: 1. Η άποψη ότι τα μειονεκτι- κά άτομα πρέπει να έχουν τα ίδια προνόμια, δικαι- ώματα και ευκαιρίες όπως τα άτομα χωρίς μειονεξίες. 2. Διαδικασία κατά την ο- ποία η συμπεριφορά του

9. Ο όρος υποδηλώνει πλήρη απουσία της ικανότητας του ατόμου για ομιλία που οφείλεται σε λειτουργικά αίτια.

ατόμου φτάνει στα όρια του θεω-
ρούμενου κανονικού ή μέσου.

nursing	:	περίθαλψη Α ν τ ί :
(σ. 25)		ειδική φροντίδα (νηπίου)
observation class	:	τάξη παρατήρησης Α ν τ ί :
		(ποιοτικό) επίπεδο παρατηρητικής ικανότητας
occupational activity centre	:	κέντρο εργασιακής δραστηριότητας Α ν τ ί :
		κέντρο επαγγελματικής ή εργασια- κής δραστηριότητας
ocular impairment	:	οφθαλμική μειονεξία Α ν τ ί :
		οφθαλμική (οπτική) ανεπάρκεια
operant conditioning	:	τελεστική υποκατάσταση Α ν τ ί :
		συντελεστική υποκατάσταση (στη μάθηση)
(σ. 26)		
partially sighted class	:	τάξη μερικώς βλεπόντων Α ν τ ί :
		(ποιοτικό) επίπεδο οπτικής ικα- νότητας του ατόμου
perception impairment	:	αντιληπτική μειονεξία Α ν τ ί :
		ανεπαρκής λειτουργία της αντίληψης λόγω οργανικής βλάβης του εγκεφά- λου
perceptual motor coordination	:	αντιληπτικός κινητικός συντονισμός Α ν τ ί :
		συντονισμός αντιληπτικής διαδικα- σίας και αντίστοιχης κινητικής δε- ξιότητας

perceptual motor learning	:	αντιληπτική κινητική μάθηση Α ν τ ί : μάθηση βασισμένη στην αντίληψη και την κινητική δεξιότητα του ατόμου
personal identification	:	προσωπική ταύτιση Α ν τ ί : η διαδικασία της προσωπικής α- ναγνώρισης
personality measures		μέτρα προσωπικότητας Α ν τ ί : μετρήσεις προσωπικότητας
(σ. 27) plotter	:	καταγραφέας Α ν τ ί : ο καταχωρών αριθμητικά μεγέθη σ' ένα διάγραμμα σκεδασμού ή σ' ένα πίνακα συχνότητας
privacy	:	ιδιωτικότητα Α ν τ ί : ιδιωτική (ζωή), μυστικότητα
psychological treatment	:	ψυχολογική παρακολούθηση Α ν τ ί : ψυχολογική μεταχείριση (αντιμετώ- πιση)
(σ. 28) punctuality	:	χρονική συνέπεια Α ν τ ί : ενεργοποίηση σε καθορισμένο χρόνο
(σ. 29) relief material	:	υλικό περίθαλψης Α ν τ ί : υλική βοήθεια για την ελάφρυνση δυσάρεστων καταστάσεων που ένα ηλικιωμένο ή μειονεκτικό άτομο ζει

resource room	:	αίθουσα υλικού Α ν τ ί : αίθουσα σχολείου κατάλληλα εξοπλισμένη για τη διδασκαλία (από ειδικό δάσκαλο) παιδιών με δυσκολίες μάθησης
resource teacher	:	δάσκαλος-πηγή Α ν τ ί : δάσκαλος που χρησιμοποιεί κατά- λληλα εξοπλισμένη αίθουσα για τη διδασκαλία παιδιών με ειδικές ανάγκες
respiratory impairment	:	αναπνευστική μειονεξία Α ν τ ί : αναπνευστική ανεπάρκεια
(σ. 30) scoring	:	επίτευξη βαθμολογίας Α ν τ ί : βαθμολογία επίδοσης σε τεστ
seizures	:	παροξυσμός Α ν τ ί : παροξυσμοί
self-concept measures	:	μέτρα αυτοαντίληψης Α ν τ ί : μετρήσεις αυτοαντίληψης
self-determination	:	αυτοδιάθεση Α ν τ ί : αυτο-προσδιορισμός
serial learning	:	μάθηση σειράς Α ν τ ί : εκμάθηση απαντήσεων τοποθετού- μενων σε μια ειδική σειρά

sex discrimination	:	διακρίσεις φύλου Αντί: διάκριση φύλου
(σ. 31) sheltered workshop	:	προστατευμένο εργαστήριο Αντί: χώρος εργασίας για άτομα με σοβαρές νοητικές ανικανότη- τες που προστατεύονται από τις πιέσεις της κανονικής εργασίας
sight reading	:	οπτική ανάγνωση Αντί: ανάγνωση μιάς ξένης γλώσ- σας χωρίς προηγούμενη προ- ετοιμασία ή μελέτη
sight vocabulary	:	οπτικό λεξιλόγιο Αντί: λέξεις μιάς ξένης γλώσσας που τις αναγνωρίζει κανείς σε πρώ- τη επαφή με το κείμενο και χω- ρίς προηγούμενη προετοιμασία
sight language	:	νοηματική γλώσσα Αντί: έκφραση νοημάτων με κινήσεις (του σώματος) ή χειρονομίες
situational test	:	τεστ περίστασης Αντί: τεστ διενεργούμενο στο χώ- ρο εργασίας ενός ατόμου
skeletal fragility	:	σκελετική ευθραυστότητα Αντί: το εύθραυστο σκελετού

somatization	:	σωμάτωση Αντί: διαδικασία σωματικής διαμόρφωσης
spatial aptitude	:	αντίληψη του χώρου Αντί: δυναμει ικανότητα αντίληψης (και χρήσης) του χώρου
(σ. 32) speech impairment	:	μειονεξία ομιλίας Αντί: λειτουργική διαταραχή του λόγου
speech synthesizer	:	μηχανή σύνθεσης ομιλίας Αντί: συνθέτης ομιλίας (περιφερειακή μονάδα μικροϋπολογιστή)
standardization	:	τυποποίηση Αντί: διαδικασία στάθμισης ενός τεστ, καθορισμός ενιαίων κριτηρίων προς σύγκριση
(σ. 33) suicidal behaviour	:	τάσεις αυτοκτονίας Αντί: πράξη, συμπεριφορά αυτοκτονίας
summer course	:	θερινό μάθημα Αντί: θερινό πρόγραμμα μαθημάτων (διαλέξεων ή εισηγήσεων)
symbolic learning	:	μάθηση για σύμβολα Αντί: μάθηση βασισμένη στην αφη- ρημένη σκέψη

taped book (for the blind) :	βιβλιοταινία (για τυφλούς) Α ν τ ί : βιβλιοταινία (για τον τυφλό)
taped literature(for the blind):	μαγνητοφωνημένα φυλλάδια (για τυφλούς) Α ν τ ί : μαγνητοφωνημένα μυθιστορήματα (για τον τυφλό)
(σ. 34)	
telephone skill :	δεξιότητα τηλεφώνου Α ν τ ί : δεξιότητα στη χρήση τηλεφώνου
test battery :	συστοιχία τεστ Α ν τ ί : ομάδα ή σειρά συσχετιζόμενων τεστς που χορηγούνται ταυτόχρονα και δίνουν ένα βαθμό
test bias :	προκατάληψη του τεστ Α ν τ ί : προκαθορισμένη στάση του εξεταστή κατά τη διαδικασία χορήγησης και ανάλυσης των αποτελεσμάτων ενός τεστ
thinking impairment :	μειονεξία σκέψης Α ν τ ί : ανεπάρκεια στη γνωστική συμπεριφορά ή τη νοητική διεργασία ενός ατόμου
toilet training :	εκπαίδευση τουαλέτας Α ν τ ί : εκπαίδευση στη χρήση τουαλέτας

transfer aids	:	βοηθήματα μετάβασης Αντί: μέσα που (υπο)βοηθούν (ή δικαιολογούν) τη μετακίνηση του παιδιού σε κατάλληλο τύπο σχολείου (π.χ. η σωστή χρήση ακουστικών μέσων)
(σ. 35) transitional apartment	:	μεταβατικό διαμέρισμα Αντί: μεταβατικός χώρος διαμονής
treatment	:	θεραπεία Αντί: μεταχείριση, χρήση ιατρική φροντίδα
vision defect	:	ελάττωμα όρασης Αντί: έλλειψη οπτικής ικανότητας αναγκαίας για την πλήρη λειτουργία του οφθαλμού
vision test	:	τεστ όρασης Αντί: τεστ μέτρησης της οπτικής οξύτητας και λειτουργίας του οφθαλμού
visiting homemaker	:	επισκέπτης παραστάτης οικογένειας Αντί: επισκέπτης-υπηρέτης οικογένειας
(σ. 36) visual impairment	:	οπτική μειονεξία Αντί: οπτική ανεπάρκεια
vocational aptitude	:	επαγγελματική επίδοση Αντί: οι ιδιαίτερες ικανότητες του

ατόμου που επιτρέπουν πρόβλεψη για τη μελλοντική του επιτυχία σ' ένα δοσμένο επάγγελμα

- vocational assessment : επαγγελματική αποτίμηση
Αντί: εκτίμηση των ιδιαίτερων ικανοτήτων του ατόμου που θεωρούνται κατάλληλες για την επιτυχή άσκηση ενός επαγγέλματος
- vocational follow up : επαγγελματική παρακολούθηση
Αντί: η συνεχής επίδειξη έμπρακτου ενδιαφέροντος ενός ατόμου για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα
- vocational maturity : επαγγελματική ωριμότητα
Αντί: επίπεδο ανάπτυξης ιδιαίτερων ικανοτήτων κατάλληλων για την επιτυχή άσκηση ενός συγκεκριμένου επαγγέλματος
- voice input module : συσκευή εισόδου φωνής
Αντί: καθιερωμένη μονάδα (μέτρησης) εισόδου της φωνής
- welfare service : υπηρεσίες πρόνοιας
Αντί: υπηρεσία πρόνοιας
- writing maturity : ωριμότητα γραφής
Αντί: ανάπτυξη των ιδιαίτερων ικανοτήτων ή δεξιοτήτων αναγκαίων στη διαδικασία της γραφής

writing readiness	ετοιμότητα γραφής Α ν τ ί : το στάδιο εκείνο κατά το οποίο το παιδί εξαιτίας αναπτυξιακών, πειραματικών και ευκαιριακών παραγόντων είναι ικανό να ε- πωφελείται από ορισμένες συν- θήκες διδασκαλίας της γραφής
writing skill	δεξιότητα γραφής Α ν τ ί : αποκτημένη ικανότητα ή δε- ξιότητα γραφής
2.3.2 Γραμματικά λάθη	
(σ.10) amelia	Α ν τ ί : ameleia
(σ.12) career counselling	Α ν τ ί : career counseling
children hyperkinesia	Α ν τ ί : children hyperkinesis ή children hyperactivity ή chidren hyperkinesthesia
(σ.15) discrimination learning	Α ν τ ί : discriminative learning
(σ.16) duslalia	Α ν τ ί : dyslalia
educational counselling	Α ν τ ί : educational counseling
(σ.17) faecal incontinence	Α ν τ ί : fecal incontinence
family guidance	Α ν τ ί : family guidance
fantacy	ή x α ι : fantasy
(σ.18) genetic counselling	Α ν τ ί : genetic counseling
home instruction	ή x α ι : homebound instruction

(σ.19) hypochondriasis	ή και: hypochondria
(σ.20) individual counselling	Αντί: individual counseling
(σ.22) mbo	Αντί: mpo (maximum power output)
(σ.25) orthopaedic medicine	Αντί: orthopedic medicine
orthopaedics	Αντί: orthopedics
(σ.26) phenilketonuria	Αντί: phenylketonuria (PKU)
(σ.26) peer acceptance	αποδοχή συνομήλικων Αντί: αποδοχή συνομήλικων
(σ.28) rehabilitation counselling	Αντί: rehabilitation counseling
(σ.30) school counselling	Αντί: school counseling
serial learning	ή και: serial-order learning
(σ.33) support devises	Αντί: support devices
tactile discrimination	ή και: tactual discrimination
task fulfilment	ή και: task fulfillment
(σ.34) teacher's guide	Αντί: teacher's guide
test battery	ή και: battery test
(σ.35) transitional appartment	Αντί: transitional apartment
(σ.48) επιρροή συνομήλικων	Αντί: επιρροή συνομηλίκων

2.3.3. Τυπογραφικά λάθη

(σ. 17) exercise intolerance	Α ν τ ί : exercise intolerance
(σ. 19) hyperthyroidism	Α ν τ ί : hyperthyroidism
(σ. 29) resource teacher	Α ν τ ί : resource teacher
(σ. 30) sequential approach	: ακολουθιακή προσέγγιση Α ν τ ί : ακολουθιακή προσέγγιση
(σ. 35) traitment	Α ν τ ί : treatment
(σ. 36) voice recognizer	Α ν τ ί : voice recognizer
(σ. 40) peer acceptance	Α ν τ ί : peer acceptance
(σ. 42) abstract reasoning	Α ν τ ί : abstract reasoning
(σ. 44) dactylology	Α ν τ ί : dactylology
(σ. 45) spina bifida	Α ν τ ί : spina bifida
(σ. 53) balneotherapy	Α ν τ ί : balneotherapy
(σ. 55) nursery school teacher	Α ν τ ί : nursery school teacher
(σ. 56) experimental learning	Α ν τ ί : experimental learning
(σ. 58) piagetian approach	Α ν τ ί : Piagetian approach
sheltered workshop	Α ν τ ί : sheltered workshop
(σ. 61) somatization	Α ν τ ί : somatization
(σ. 62) situational test	Α ν τ ί : situational test
(σ. 63) hyperthyroidism	Α ν τ ί : hyperthyroidism

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ — ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από τα στοιχεία που εκθέσαμε παραπάνω προκύπτει ότι οι συντάκτες του ειδικού αυτού λεξικού περιέπεσαν σε μια σειρά από λάθη, τα περισσότερα από τα οποία εντοπίζονται στη μετάφραση ή τη σημασιολογία των λέξεων ή φράσεων, ενώ ακολουθούν τα γραμματικά και τυπογραφικά λάθη. Τόσο το είδος όσο και η έκταση των λαθών αυτών μας επιτρέπουν να συμπεράνουμε ότι η παρούσα έκδοση, παρόλη την επικαιρότητα του περιεχομένου της, δε φαίνεται να ανταποκρίνεται σε ικανοποιητικό βαθμό στο σκοπό για τον οποίο αυτή πραγματοποιήθηκε. Με άλλα λόγια, το ειδικό αυτό λεξικό δε νομίζουμε πως μπορεί να βοηθήσει ουσιαστικά στο έργο και κυρίως στην ενημέρωση όλων εκείνων που ασχολούνται σοβαρά με «τον πολύπτυχο και ευαίσθητο» τομέα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης. Πιστεύουμε μάλιστα πως ο αναγνώστης του κειμένου αυτού μπορεί μερικές φορές ν' αποπροσανατολιστεί ιδιαίτερα σε ότι αφορά το πραγματικό περιεχόμενο ορισμένων βασικών όρων στην περιοχή αυτή. Ενδεικτικά, θα μπορούσαμε ν' αναφέρουμε τους εξής όρους: «hearing class» (σ. 19), «mainstreaming» (σ. 22), «personality measures» (σ. 26), «resource room» (σ. 29), «serial learning» (σ. 30), «standardization» (σ. 32), «toilet training» (σ. 34), κ.ά. Ο αποπροσανατολισμός αυτός οφείλεται, κατά τη γνώμη μας, στην παρατηρούμενη τάση των συντακτών του λεξικού είτε να επιμένουν να μεταφράζουν απλά και πολλές φορές με τηλεγραφικό τρόπο λέξεις ή φράσεις από το πρωτότυπο στην αγγλική είτε ν' αποδίδουν εντελώς εσφαλμένα το νόημα μερικών λέξεων ή φράσεων, πράγμα που σημαίνει πως σε μερικές περιπτώσεις είναι ενδεχόμενο οι συντάκτες του κειμένου αυτού ν' αγνοούν παντελώς την πραγματική σημασία όρων της ειδικής αγωγής.

Πέρα από τις βασικές αυτές συμπερασματικές μας θέσεις, πρέπει να υπογραμμίσουμε ακόμα μια βασική παράλειψη των συντακτών αυτής της έκδοσης που αφορά στην απουσία παράθεσης και άλλων - αντιστοιχών - όρων κάθε φορά που οι ίδιοι παρέθεταν σε μετάφραση όρους ή φράσεις της ειδικής αγωγής. Αναφέρουμε ενδεικτικά τους παρακάτω όρους με τις παράλληλες αντιστοιχίες: «hypochondriasis» (σ. 19) ή και «hypochondria», «serial learning» (σ. 30) ή και «serial-order learning», «tactile discrimination» (σ. 33) ή και «tactual discrimination», «test battery» (σ. 34) ή και «battery test», κ.ά.

Μια επίσης βασική παράλειψη της έκδοσης του ειδικού αυτού λεξικού είναι η απουσία από το ρεπερτόριό της ορισμένων όρων που θεωρούνται εξίσου σημαντικοί στον τομέα της ειδικής αγωγής. Ασφαλώς θα μπορούσε κανείς εύκολα να επικαλεστεί τη δικαιολογία πως τέτοιοι όροι δεν υφίστανται ούτε και στο πρωτότυπο στην αγγλική, στο οποίο άλλωστε βασίστηκε

η παρούσα έκδοση στην ελληνική. Παρόλο που το επιχείρημα αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί βάσιμο, ξεκινώντας από την αντίληψη πως παρόμοιες μεταφραστικές δραστηριότητες θα πρέπει ν' αποβλέπουν ταυτόχρονα και στον εμπλουτισμό του λεξικού θησαυρού με την παράθεση και όρων που ενδεχομένως στο πρωτότυπο δεν έχουν συμπεριληφθεί, πιστεύουμε πως η ελληνική έκδοση του ειδικού αυτού λεξικού θα μπορούσε να έχει ενσωματωμένους και μια σειρά από παρόμοιους όρους, όπως για παράδειγμα: aphasia, dysphasia, autism, Braille writing, cerebral palsy, cretinism, Down's syndrome, familial retardation, handicap, Hoover cane, idiot, speech disorder, residential school, rigidity, κ. ά.

Οι παραπάνω επισημάνσεις μας επιτρέπουν να διατυπώσουμε ορισμένες προτάσεις για μια βελτιωμένη και εμπλουτισμένη παράλληλα έκδοση του είδους αυτού στο μέλλον. Οι προτάσεις μας αυτές συμπυκνώνονται στα εξής σημεία:

α) Ο πρόλογος και η εισαγωγή του λεξικού πρέπει να παρέχουν ουσιαστικές και χρήσιμες πληροφορίες στον αναγνώστη σε ότι αφορά τη σκοπιμότητα έκδοσης μιας τέτοιας προσπάθειας καθώς και τη λειτουργική της δομή. Εφόσον παρατίθεται και μετάφραση στην αγγλική του ελληνικού κειμένου, θα πρέπει, κατά τη γνώμη μας, η μετάφραση αυτή ν' αποδίδει πιστά το ελληνικό κείμενο στο σύνολό του.

β) Η απόδοση στην ελληνική των αγγλικών όρων της ειδικής αγωγής να είναι ουσιαστική, δηλ. ν' αποδίδεται το πραγματικό τους περιεχόμενο και να μη περιορίζεται το όλο έργο των συντακτών του κειμένου σε μια απλή μετάφραση ή παράθεση λέξεων ή όρων στο χώρο αυτό.

γ) Το λεξιλόγιο ειδικής αγωγής στο αγγλικό πρωτότυπο κατά την απόδοσή του στην ελληνική θα πρέπει να εμπλουτιστεί και με άλλους όρους στο χώρο αυτό που ήδη υπάρχουν στην αντίστοιχη αγγλόφωνη βιβλιογραφία και που θεωρούνται εξίσου βασικοί στον τομέα της ειδικής αγωγής. Διαπιστώνοντας μια τέτοια έλλειψη στην παρούσα έκδοση, θεωρήσαμε σκόπιμο να παραθέσουμε στο τέλος της εργασίας αυτής ένα συμπληρωματικό γλωσσάριο ειδικής αγωγής που πιστεύουμε πως θα μπορούσε να το λάβει υπόψη του ο συντάκτης (ή οι συντάκτες) ενός παρόμοιου λεξικού στο μέλλον.

δ) Η απόφαση των συντακτών να παραθέσουν στο δεύτερο μέρος του τόμου αυτού και το αντίστροφο δηλ. όρους στην ελληνική-αγγλική νομίζουμε ότι εξυπηρετεί πράγματι τον αναγνώστη στο βαθμό που του εξασφαλίζει μια λειτουργικότερη, πληρέστερη και γρήγορη πρόσβαση στο όλο πλέγμα της ορολογίας της ειδικής αγωγής. Υπάρχει, ωστόσο, ένα πρόβλημα που εντοπίζεται στη χρήση των αντίστοιχων ελληνικών όρων και μάλιστα στις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες το αγγλικό πρωτότυπο αποδίδεται με παράφραση. Γνώμη μας και πρότασή μας ταυτόχρονα είναι να συ-

σταθεί από το Υπουργείο Παιδείας μια επιτροπή επιστημόνων στο χώρο της ειδικής αγωγής που θ' ανσλάβει τη συστηματική καταγραφή των όρων εκείνων στην ελληνική που θ' αποδίδουν σωστά αντίστοιχους όρους της ειδικής αγωγής στην αγγλική έτσι ώστε να υπάρξει επιτέλους και στη χώρα μας ένας κοινός κώδικας επικοινωνίας σε λεξικό επίπεδο ανάμεσα στους επιστήμονες και ερευνητές που μελετούν μεθοδικά το χώρο της ειδικής αγωγής.

ε) Για την υλοποίηση μιας τέτοιας προσπάθειας θα πρέπει το Υπουργείο Παιδείας να συνεργαστεί ειλικρινά με το εξειδικευμένο στο χώρο αυτό επιστημονικό προσωπικό των ελληνικών πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων το οποίο και θ' αναλάβει υπεύθυνα και μεθοδικά το συντονισμό της σύνταξης ενός νέου γλωσσάριου ειδικής αγωγής που θα εξυπηρετεί τις επιστημονικές, ερευνητικές και διδακτικές ανάγκες του τόπου μας στον τομέα αυτό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανδριώτη, Ν. (1967). Ετυμολογικό λεξικό της κοινής νεοελληνικής. (δεύτερη έκδοση), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανώλη Τριανταφυλλίδη), Θεσσαλονίκη.
- Bigge, L. Morris (1982). Learning theories for teachers. (fourth edition), Happer & Row, New York.
- Education and Science, Department of (1978) *Special Education Needs. Report of the Committee of Enquiry into the Education of Handicapped Children and Young People* (Warnock Report), Cmnd 7212, HMSO, London.
- Hallahan, P. Daniel and James M. Kauffman (1978). Exceptional children. Introduction to Special Education. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J.
- Kirk, A. Samuel (1972). Educating exceptional children. (sec. ed.), Houghton Mifflin Company, Boston.
- Lees Dennis and Stella Shaw (eds.) (1974). Impairment, disability and handicap. A multidisciplinary view. Heinemann Educational Books, London.
- Lloyd L. Lyle (ed.) (1977). Communication assessment and intervention strategies. University Park Press, Baltimore.
- Πόρποδα, Κ. (1983). Η διαδικασία της μάθησης. Αθήνα.
- Σταματάκου, Ι. (1949). Λεξικόν Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης. (τόμος πρώτος), εκδόσεις Π. Δημητράκου, Α.Ε., Αθήνα.
- Travis, Lee Edward (ed.) (1975). Handbook of speech pathology and audiology. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J.
- Websters G. & C. Merriam (1964). New Students Dictionary. American Book Company, New York.
- Williams, Phillip (ed.) (1988). A Glossary of Special Education. Open University Press, G. Britain.
- Wolman, Benjamin B. (1974). Dictionary of Behavioral Science. MacMillan, London.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

- abreaction** : απαλλαγή από καταθλιπτικούς φόβους και συναισθηματική ένταση που προέρχονται από συγκρούσεις και ματαιοδοξία (τεχνική που χρησιμοποιείται στην ψυχάνάλυση και ψυχοθεραπεία)
- accommodation** : προσαρμογή ενός οργάνου (ή μέρους ενός οργάνου) ή ενός οργανισμού σε μια υπάρχουσα κατάσταση ή αλλαγή στο σχήμα των φακών του ματιού καθώς ένα άτομο επικεντρώνεται σε μια διαφορετική απόσταση
- acquired defect** : φυσική ή νοητική ανικανότητα που δεν είναι παρούσα κατά τη γέννηση αλλ' αναπτύσσεται ως αποτέλεσμα κάποιας βλάβης ή ασθένειας
- acrocephaly** : μια εγγενής κατάσταση κατά την οποία η κορυφή της κεφαλής είναι μυτερή. Τα μάτια είναι μεγάλα και τείνουν να κοιτάζουν λοξά προς τα κάτω και προς τα έξω, ενώ το οπτικό νεύρο είναι συχνά ατροφικό, τα χέρια και τα πόδια μπορεί να είναι περιπλεγμένα, ενώ η νοητική καθυστέρηση είναι τυπικό σύμπτωμα στην περίπτωση αυτή. Η ακροκεφαλία είναι γνωστή ως σύνδρομο του Apert (Apert's syndrome)
- affect** : συναισθηματικός τόνος ή διάθεση
- affective disorder** : συναισθηματική διαταραχή που έχει ως αποτέλεσμα διαταραχές στη σκέψη και τη συμπεριφορά, π.χ. η κατάθλιψη

agitographia	: ανικανότητα γραφής που χαρακτηρίζεται από ανώμαλες και γρήγορες κινήσεις στη διαδικασία γραφής καθώς και από παραλείψεις γραμμάτων ή λέξεων
alexia	: οπτική αφασία ή λεξική τύφλωση, ανικανότητα στην ανάγνωση εξαιτίας μιας κεντρικής βλάβης
alignometer	: συσκευή που μετράει και διορθώνει τη θέση (στάση) του σώματος
alingual	: αντίκανος να ομιλεί παντελώς
ambidexterity	: ικανότητα να χρησιμοποιεί κανείς και τα δυο χέρια με την ίδια δεξιότητα και ευκολία
ambivalence	: ταυτόχρονη ύπαρξη συγκρουόμενων συναισθημάτων—στάσεων απέναντι σ' ένα αντικείμενο ή πρόσωπο
amentia	: νοητική καθυστέρηση
anencephaly	: σπάνια εγγενής κατάσταση κατά την οποία τμήμα του εγκεφάλου απουσιάζει· μπορεί να εντοπιστεί νωρίς στην εγκυμοσύνη, π.χ. με αμνιοκέντηση
aniridia	: εγγενής απουσία της ίριδας του οφθαλμού που συνδέεται με σοβαρές οπτικές διαταραχές
anoxia	: έλλειψη ποσότητας οξυγόνου στους ιστούς ενός μέρους του σώματος ή στη ροή του αίματος που τροφοδοτεί το μέρος αυτό
anxiety	: υπερβολικός φόβος που έχει ως αποτέλεσμα διάφορες μορφές συμπεριφοράς και ειδικότερα αμυντική συμπεριφορά
aphakia	: απουσία ολόκληρων ή μέρους των φακών του οφθαλμού

- aphasia (dysphasia)** : απώλεια ή ανεπάρκεια της ικανότητας του ατόμου να κατανοεί ή να χρησιμοποιεί συμβολικές διαδικασίες (γλώσσα) λόγω βλάβης στο νευρικό σύστημα
- aptitude** : δυνατότητα για εκμάθηση ενός ειδικού αντικειμένου (π.χ. μουσικής) ή γι' ανάπτυξη μιας ιδιαίτερης δεξιότητας
- art therapy** : δημιουργικές δραστηριότητες κατά τις οποίες χρησιμοποιούνται υλικά και τεχνικές των οπτικών τεχνών όπου τα παιδιά αναπτύσσουν μια αίσθηση της επίδοσης (επιτυχίας) και της ταυτότητάς τους μέσα από την αυτο-έκφραση· η θεραπεία αυτή είναι χρήσιμη σε παιδιά με συναισθηματικές διαταραχές
- articulation** : προφορά (έκφραση - άρθρωση) λέξεων και προτάσεων
- asymbolia** : ανικανότητα να κατανοεί κανείς σύμβολα, όπως λέξεις, σχήματα, αριθμούς, χειρονομίες
- at risk** : χαρακτηρίζονται έτσι παιδιά που αναγνωρίζεται ότι είναι δυνατό να έχουν κοινωνική, ψυχολογική ή φυσική μειονεξία· παιδιά που κινδυνεύουν από κακομεταχείριση ή από αποστέρηση ή έχουν μια ειδική μειονεξία· σκοπός αυτού του χαρακτηρισμού είναι να προβλεφτεί μια έγκαιρη θεραπευτική ενέργεια
- attainment age** : μέτρηση της επίδοσης του παιδιού σε μια σχολική δεξιότητά του όπως είναι η ανάγνωση· παριστάνει την ηλικία για την οποία η επίδοση του παιδιού θεωρείται κανονική (μέση)
- attainment test** : τεστ που μετράει την ικανότητα ή επάρκεια ενός ατόμου σ' ένα ιδιαίτερο αντικείμενο ή μια ιδιαίτερη δεξιότητα

atypical pupil

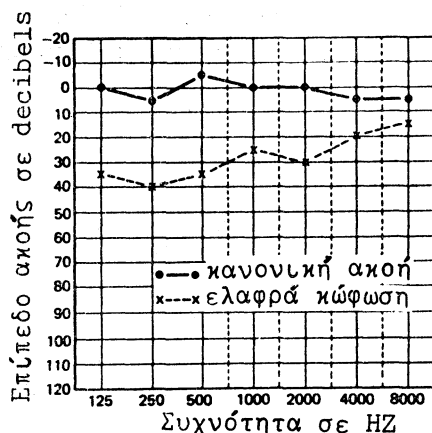
: μαθητής που διαφέρει σε μεγάλο βαθμό-φυσικά ή ψυχολογικά—από άλλα παιδιά παρόμοιας ηλικίας· ο όρος αυτός χρησιμοποιείται μερικές φορές αντί του όρου «exceptional child»

audio-analyser

: ηλεκτρονική συσκευή που χρησιμοποιείται από το λογοθεραπευτή (και άλλους ειδικούς) για ν' αναγνωρίσει τους διάφορους ήχους στην ομιλία του ατόμου

audiogram

: γραφική αναπαράσταση του χαμηλότερου ήχου που ένα άτομο μπορεί ν' ακούει σε ορισμένα επίπεδα συχνότητας



Σχ. 1. Ακουδόγραμμα

Πηγή: Williams Ph. (ed.). (1988). A Glossary of Special Education.
Open University Press, England (σ. 18).

audiometry

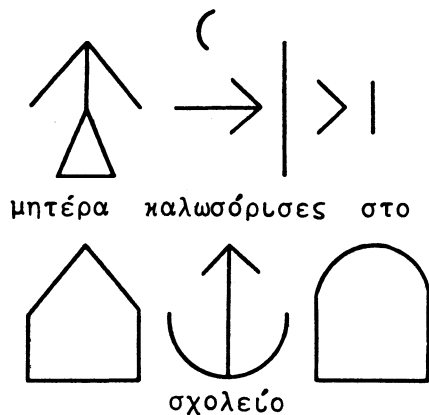
: μέτρηση των χαρακτηριστικών της ακοής και ειδικά της οξύτητάς της μέσα από τη χρήση διαφόρων τεστών

autism

: ψύχωση της παιδικής ηλικίας που χαρακτηρίζεται από υπερβολική αναδίπλωση, έλλειψη προσιτής συμπεριφοράς και ανικανότητας στη σύναψη σχέσεων του παιδιού με άλλα πρόσωπα· η κατάσταση αυτή συνοδεύεται από γλωσσικές δυσκολίες σ' επίπεδο γνωστικο-αντιληπτικό

'autistic child'	: το παιδί εκείνο που υποφέρει από πρώιμο παιδικό αυτισμό
aversion therapy	: τύπος θεραπείας της συμπεριφοράς κατά την οποία δυσάρεστες εμπειρίες (π.χ. ελαφρό ηλεκτροσόκ) χρησιμοποιούνται μ' ελεγχόμενο τρόπο για να ελαττώσουν ή να περιορίσουν ανεπιθύμητες εμπειρίες του ατόμου
aversive stimulus	: ερέθισμα που το άτομο θα μπορούσε ν' αποφύγει αν είχε την ανάλογη δυνατότητα
avoidance behavior	: συνειδητή ή ασυνειδητή συμπεριφορά που ένα άτομο υιοθετεί προκειμένου ν' αποφύγει μια δυσάρεστη κατάσταση, π.χ. ένα παιδί που δεν του αρέσει ένα συγκεκριμένο μάθημα είναι κατά της παρακολούθησης των μαθημάτων στο σχολείο
baseline	: αρχικές παρατηρήσεις πριν από την παρέμβαση· επίπεδο λειτουργίας που καθορίζεται ή μετριέται χωρίς να υπάρχει καμιά ενεργός παρέμβαση του παρατηρητή
baseline observation	: μέθοδος ενεργούς υποκατάστασης κατά την οποία λαβαίνει χώρα μια αρχική εκτίμηση κάποιας απάντησης (συμπεριφοράς)· μπορεί να χρησιμοποιείται για περιγραφικούς σκοπούς ή για έλεγχο πριν από την εισαγωγή μεθόδων τροποποίησης της συμπεριφοράς και τις συνακόλουθες συγκρίσεις στην εκτίμηση ορισμένων απαντήσεων
behavior disorder	: συμπεριφορά που κατά κάποιο τρόπο δεν είναι αποδεκτή από γονείς, δασκάλους, αδέρφια κτλ. (π.χ. το σκασιαρχείο από το σχολείο)
behavior modification	: τεχνική τροποποίησης της συμπεριφοράς ενός ατόμου με τη χρήση συστηματικής ενίσχυσης που μπορεί να είναι θετική ή αρνητική (Skinner)

behavio(u)r shaping	: χρήση των τεχνικών τροποποίησης της συμπεριφοράς για την ανάπτυξη μορφών συμπεριφοράς ακολουθώντας ορισμένα στάδια· μέθοδος ψυχοθεραπείας βασισμένη σε αρχές μάθησης, όπως η ενίσχυση κ.ά.
behavio(ur) therapy	: Μέθοδος ψυχοθεραπείας βασισμένη σε αρχές μάθησης, όπως η ενίσχυση, κ.ά.
bibliotherapy	: τύπος ψυχοθεραπείας κατά την οποία η ανάγνωση επιλεγμένων κειμένων έχει θεραπευτικά αποτελέσματα
bilingual	: ο χρησιμοποιούν ή ο ικανός να χρησιμοποιεί δυο γλώσσες
binaural	: χρήση και των δυο αυτιών
binocular	: χρήση και των δυο ματιών
Bliss Symbol System (Blissymbolics)	: γλώσσα γραπτών σημείων ή συμβόλων, όπως είναι τα pictograms που αρχικά σχεδιάστηκαν για να βοηθήσουν τις διεθνείς επικοινωνίες



Σχ. 2. Επικοινωνία με τη χρήση του Bliss Symbol System

Πηγή: Williams, Ph. (ed.) (1988). A Glossary of Special Education.
Open University Press, England (σ. 27).

body image	: η ικανότητα του ατόμου να έχει γνώση του σώματός του σε σχέση με το περιβάλλον του
braille	: σύστημα (ανάγνωσης) κατά το οποίο ανάγλυφες στιγμές επιτρέπουν στο τυφλό άτομο να «διαβάζει» με τις διαδρομές των δα-

- κτύλων του· αποτελείται από ένα τετραγωνισμένο κελί που εμπεριέχει 1-6 στιγμές των οποίων ο τρόπος διάταξης συμβολίζει ή παριστάνει διαφορετικά γράμματα και σύμβολα
- brain damage** : οποιαδήποτε βλάβη του εγκεφάλου που προκαλεί διάφορους βαθμούς δυσλειτουργίας του
- careers education** : το τμήμα εκείνο του σχολικού προγράμματος που αποσκοπεί ιδιαίτερα στην προετοιμασία του παιδιού για να ζει και να εργάζεται στον κόσμο των ενηλίκων
- carrier** : το άτομο εκείνο που έχει κάποια ανεπάρκεια αλλά δε δείχνει καμιά μαρτυρία γι' αυτή και (που) μπορεί να τη μεταδώσει στον απόγονό του
- categories of handicap** : μέσα για τον προσδιορισμό τύπων μειονεξίας
- catharsis** : μέθοδος που χρησιμοποιείται για την «εκκένωση» δυνατών συναισθημάτων ενός ατόμου χωρίς να υπάρχει ταυτόχρονα αντίδραση από την πλευρά του
- cerebral dominance theory** : η θεωρία που υποστηρίζει ότι ορισμένες δυσκολίες του παιδιού στην ανάγνωση και την ομιλία μπορεί να συνδέονται με τον εντοπισμό του ελέγχου στον εγκέφαλο
- cerebral palsy** : κατάσταση που χαρακτηρίζεται από παράλυση, αδυναμία, έλλειψη συντονισμού ή και κινητική δυσλειτουργία οφειλόμενη σ' εγκεφαλική βλάβη
- channels of communication** : οι αισθησιοκινητικές δίοδοι μέσα από τις οποίες μεταβιβάζεται η γλώσσα
- child abuse** : φυσική ή νοητική βλάβη, σεξουαλική κακομεταχείριση, αδιάφορη μεταχείριση ή κακομεταχείριση ενός παιδιού κάτω των 18 χρόνων από ένα άτομο που είναι υπεύθυνο για την ευημερία του

- child psychologist : ψυχολόγος ειδικευμένος στην επιστημονική μελέτη της συμπεριφοράς και των διαδικασιών σκέψης του παιδιού
- children in care : παιδιά που τα φροντίζουν τοπικοί φορείς της πολιτείας και που παραμένουν σε κρατικά ιδρύματα συνήθως ως τα 18 τους χρόνια
- chromosomal anomaly : ανωμαλία στα χρωμόσωμα· τα τελευταία είναι σωματίδια σχήματος ράβδου, τα οποία μεταφέρουν τα γονίδια ή τις κληρονομικές καταβολές



Σχ. 3. Χρωμοσώματα (από ένα απλό κύτταρο άρρενος)

Πηγή: Williams, Ph. (ed.) (1988). A Glossary of Special Education. Open University Press, England σ. (37).

- cleft palate : άνοιγμα στην οροφή της στοματικής κοιλότητας είτε μερικώς είτε εξολοκλήρου μέσα από τις σκληρές και μαλακές πτυχές του ουρανίσκου
- clumsy shild syndrome : φτωχός συντονισμός στις κινητικές δραστηριότητες του παιδιού, όπως το βάδισμα, το ντύσιμο, κ. ά. που μπορεί να συνδέεται με αντιληπτική διαταραχή και με δυσκολίες στο καθαρό και με τάξη γράψιμο

- p>cluttering : πρόβλημα υπερβολικής ταχύτητας στην ομιλία, αποδιοργανωμένη δομή στην πρόταση, διαταραχές άρθρωσης καθώς και επαναλήψεις του λόγου
- Coctail Party Syndrome : επανάληψη λέξεων και φράσεων που ακούστηκαν χωρίς αναγκαστικά να τις κατανοεί το άτομο· τούτο είναι χαρακτηριστικό μερικών παιδιών με υδροκεφαλία ή spina bifida
- community care : υποστήριξη που καθιστά το άτομο ικανό να ζει περισσότερο στην κοινότητα παρά σ' ένα ειδικό κοινωνικό, ιατρικό ή (εκ)παιδευτικό ίδρυμα
- compensantion : μηχανισμός άμυνας του εγώ ενάντια σε αισθήματα κατωτερότητας και ανεπάρκειας· προσπάθεια για υποκατάσταση ή αντιστάθμιση ενός πραγματικού ή φανταστικού μειονεκτήματος δίνοντας έμφαση σ' ένα περισσότερο θετικό χαρακτηριστικό ή δεξιότητα
- compensatory education : εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχεδιασμένο να ελαττώσει τις νοητικές ή άλλες μειονεξίες που πιστεύεται ότι έχουν όσα παιδιά αναπτύσσονται σε αποστερημένα περιβάλλοντα· τέτοια (καλά) προγράμματα συμπεριλαμβάνουν και τους γονείς των παιδιών και προβλέπουν εντατική δουλειά με παιδιά προσχολικής ηλικίας
- conduct disorder : είδος διαταραχής της συμπεριφοράς που οδηγεί στην έλλειψη κοινωνικής επιδοκιμασίας· π.χ. επιθετική συμπεριφορά
- conductive education (Peto method) : μέθοδος-σύστημα διδασκαλίας ατόμων με κινητικές διαταραχές για να λειτουργούν αποτελεσματικά στην κοινωνία
- congenital abnormality : ανωμαλία παρούσα κατά τη γέννηση του ατόμου

congenital amputation	: άτομο που γεννιέται χωρίς ορισμένα ή όλα τα μέλη του σώματος
consonant disgraph	: συνδυασμός δυο συμφώνων που καταλήγει σ' ένα προφερόμενο ήχο, π.χ. 'sh'
contingency	: συσχέτιση συμπεριφοράς και των αποτελεσμάτων της
contingency management	: διευθέτηση τέτοιων συσχετίσεων ώστε η επιθυμητή συμπεριφορά να ενθαρρύνεται και η μη επιθυμητή συμπεριφορά να περιορίζεται
contract therapy	: μεταχείριση βασισμένη σε μια σύμβαση (συμφωνία) μεταξύ του πελάτη και του θεραπευτή
corrective reading	: πρόγραμμα ανάγνωσης που ακολουθεί αρχές συμπεριφοράς και προβλέπει ειδικά πλάνα μαθημάτων, τα οποία προσδιορίζουν με λεπτομέρειες τη συνεισφορά του δασκάλου
cretinism	: χρόνια κατάσταση οφειλόμενη σ' εγγενή έλλειψη έκκρισης του θυροειδή· εντοπίζεται από τη βραδεία φυσική κινητική ανάπτυξη συνοδευόμενη από δυστροφία των οστών και πολύ χαμηλό βασικό μεταβολισμό
cross laterality	: η προτιμώμενη χρήση διαφορετικών πλευρών του σώματος για διαφορετικούς σκοπούς
cultural deprivation	: απώλεια κανονικών εμπειριών στην παιδική ηλικία μέσα από συσσωρευμένες καταστάσεις, φτωχό οικογενειακό περιβάλλον, έλλειψη ενδιαφέροντος από τους ενήλικες, κτλ.
cultural handicap	: επιδράσεις πολιτιστικής αποστέρησης
cultural-familial retardation ή familial mental retardation	: καθυστέρηση νοητική που δεν οφείλεται σε νευρολογική ανεπάρκεια αλλά σε αλληλεπιδράσεις κληρονομικότητας και περιβάλλοντος

curative education	: εκπαίδευση που αποβλέπει στη δημιουργία αρμονικής σχέσης μεταξύ ενός παιδιού και του έξω κόσμου
custodial retarded	: άτομο με πολύ βαριά νοητική καθυστέρηση (IQ κάτω από 25) που γι' αυτό χρειάζεται ειδική φροντίδα, η οποία του προσφέρεται συνήθως σε κάποιο ίδρυμα
cycles of deprivation	: η ιδέα ότι η αποστέρηση ενυπάρχει σε ορισμένες περιοχές της κοινότητας, ανεξάρτητα από την οικονομική τους πρόοδο
decibel	: μονάδα μέτρησης της έντασης του ήχου· χρησιμοποιείται για τη μέτρηση της ακουστικής απώλειας· έτσι μηδέν (0) decibel σημαίνει το σημείο στο οποίο οι άνθρωποι με ομαλή ακοή μπορούν να διακρίνουν ήχο (ομαλή ακοή)
defectology	: όρος που χρησιμοποιείται στη ΕΣΣΔ για τη διεπιστημονική μελέτη όλων των μορφών μειονεξίας του ατόμου
delayed speech	: ομιλία που βρίσκεται σημαντικά κάτω από τη νόρμα για τη χρονολογική ηλικία του παιδιού
dependency	: φυσική και συναισθηματική εξάρτηση από ένα πρόσωπο ή από μια κατάσταση
depression	: κατάρλιψη
depressive disorder	: ανώμαλη συναισθηματική κατάσταση χαρακτηριζόμενη από υπερβολικά συναισθήματα μελαγχολίας
deprivation, sensory	: περιορισμένη διέγερση των αισθήσεων

development chart	: χάρτης που δείχνει τη σειρά των σταδίων που ακολουθεί η ανάπτυξη ενός κανονικού παιδιού και που βοηθεί τους γονείς να εκτιμούν το παρόν επίπεδο ανάπτυξής του
developmental delay	: καθυστέρηση στην απόκτηση δεξιοτήτων, π.χ. μπουσουλήμα, βάδισμα και ομιλία που συνήθως συμβαδίζουν με τη χρονολογική ηλικία του παιδιού
developmental word deafness	: καθυστέρηση στην κατανόηση της ομιλούμενης λέξης που δεν οφείλεται σε ακουστική απώλεια
deviation behavior	: συμπεριφορά που διαφέρει σημαντικά από τις ηθικές νόρμες ή από τις κοινά (επι)κρατούσες αξίες της κοινωνίας
diacritical marking system	: ειδικά σημεία που προστίθενται στα γράμματα (graphemes) για να δείξουν τις αξίες στην προφορά τους (phonemes), π.χ. happened*: το γράμμα e δεν προφέρεται. Η χρήση των σημείων αυτών μπορεί να βοηθήσει το παιδί με ιδιαίτερες δυσκολίες στην ανάγνωση.
digraph ή diagraph	: η αναπαράσταση δυο γραμμάτων μ' έναν ήχο, π.χ. 'sh'
diplegia	: κατάσταση κατά την οποία τα πόδια είναι παράλυτα σε μεγαλύτερη έκταση από τα χέρια
direct instruction	: μέθοδος διδασκαλίας που δίνει έμφαση στην προσεκτική οργάνωση και το σχεδιασμό μαθημάτων με σταθερό έλεγχο της μαθησιακής πορείας του παιδιού
disability	: λειτουργικός περιορισμός της ικανότητας ενός ατόμου να φέρει σε πέρας τις κανονικές του δραστηριότητες στην καθημερινή ζωή που οφείλεται είτε σε μόνιμη φυσική ή νοητική ανεπάρκεια είτε σε χρόνια κλινική κατάσταση όπως είναι η επιληψία, η σχιζοφρένεια, κ.ά.

* Το γράμμα e της κατάληξης -ed τέμνεται με μια πλάγια γραμμή για να δείξει ότι δεν προφέρεται.

- district handicap team** : ομάδα ειδικών αποτελούμενη συνήθως από ειδικούς όπως παιδίατρο, ειδικό κοινωνικό λειτουργό, ψυχολόγο, λογοθεραπευτή, φυσιοθεραπευτή και ειδικό δάσκαλο, που έχει ως έργο την αναγνώριση και εκτίμηση παιδιών με πολύ σοβαρές μειονεξίες καθώς και την υπόδειξη τρόπων αντιμετώπισής τους
- Down syndrome (mongolism)** : νοητική καθυστέρηση λόγω χρωμοσωμικής ανωμαλίας που συνοδεύεται με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ατόμου όπως μάτια που φαίνονται λοξά, επίπεδες επιφάνειες, κοντά άκρα και δάκτυλα, τάση για παχυσαρκία, κ.ά.
- dyskinesia (akinesia)** : έλλειψη ελέγχου και συντονισμού των εκούσιων μυών που έχει ως αποτέλεσμα αδέξιες κινήσεις ή παντελή ανικανότητα του ατόμου να εκτελεί ορισμένες κινήσεις
- dyslexia** : ανεπάρκεια στην ικανότητα ανάγνωσης και ορθογραφημένης γραφής
- dyslogia** : η κατάσταση εκείνη κατά την οποία η προφορική έκφραση ιδεών του ατόμου γίνεται με μεγάλη δυσκολία
- dysmetria** : ανικανότητα του ατόμου να ελέγχει και να κατευθύνει κινήσεις όπως π.χ. να κατευθύνει με μάτια κλειστά το δάκτυλό του στη μύτη του
- dyspraxia** : μερική απώλεια της ικανότητας του ατόμου να προβαίνει σε συντονισμένες κινήσεις
- echolalia** : η χωρίς νόημα επανάληψη λέξεων που έχουν ακουστεί
- ecological approach** : η θέση που δίνει έμφαση στην αλληλεπίδραση μεταξύ του ατόμου και του περιβάλλοντός του σύμφωνα με τη θέση αυτή, ο χαρακτηρισμός ενός παιδιού ως αποκλίνοντος (θετικά ή αρνητικά) είναι επιζήμιος

- educable (mentally) retarded (EMR)** : το άτομο με Δ.Ν. 50-75/80 που θεωρείται ότι είναι ικανό ν' αφομοιώνει βασικές σχολικές γνώσεις
- educational guidance** : παροχή συμβουλών σε θέματα όπως επιλογή σχολείου, προγράμματος ή μαθημάτων κτλ. που δίνονται από ειδικούς όπως ο σχολικός ψυχολόγος, κ.ά.
- educationally subnormal (ESN)**: παλιός όρος χρησιμοποιούμενος για να περιγράψει την ευρεία κατηγορία ατόμων με παιδαγωγική μειονεξία, δηλ. μαθητών που εξαιτίας της περιορισμένης ικανότητάς τους ή άλλων συνθηκών απαιτούν κάποια εξειδικευμένη μορφή εκπαίδευσης σε ειδικό σχολείο, θεραπευτική τάξη ή κανονική τάξη σε σχολείο για κανονικά παιδιά· τα άτομα αυτά περιγράφονται σήμερα με τον περισσότερο γενικό όρο, «παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες»
- emotional and behavio(u)ral disorders (difficulties)** : όρος που χρησιμοποιείται συχνότερα αντί του όρου «κακή προσαρμογή» (maladjustment) και περιλαμβάνει νευρωτική και αντικοινωνική συμπεριφορά
- emotional deprivation** : έλλειψη ή μετατόπιση φροντίδας από αγάπη, ιδιαίτερα αυτή της μητέρας στην περίοδο του αναπτυσσόμενου παιδιού που οδηγεί σε διαταραχή συναισθηματική και της συμπεριφοράς γενικότερα
- emotional lability** : συχνές αλλαγές στη διάθεση
- encephalitis** : οξεία φλόγωση του εγκεφάλου που μπορεί να επηρεάσει τη νοητική ανάπτυξη του ατόμου
- endogenous** : ο αναπτυσσόμενος ή προερχόμενος από αίτια που βρίσκονται μέσα στον οργανισμό (όρος ασυνήθης σήμερα)

- epilepsy** : ομάδα ασθενειών του νευρικού συστήματος που επισημαίνονται πρωταρχικά από σπασμούς διαφόρων μορφών και βαθμών
- exceptional child** : όρος που συνηθίζεται στη Β. Αμερική και που αναφέρεται στο παιδί, το οποίο διαφέρει σημαντικά από το μέσο όρο της συννεμής ομάδας σ' έναν ή και περισσότερους συνδυασμούς ορισμένων νοητικών, φυσικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών· η έκταση της διαφοράς είναι τέτοια που απαιτείται ειδική εκπαίδευση
- exogenous** : ο αναπτυσσόμενος ή προερχόμενος από αίτια που βρίσκονται έξω από τον οργανισμό
- expressive aphasia** : ανικανότητα του ατόμου να κάνει τις αναγκαίες κινήσεις για να προφέρει μια λέξη ακόμα κι αν γνωρίζει τη λέξη αυτή
- external (locus of) control** : έλεγχος ενός ατόμου από τις γνώμες και επιδράσεις των άλλων· το άτομο πιστεύει ότι τυχαίοι παράγοντες ή άτομα έξω απ' αυτό είναι υπεύθυνα για τις προσωπικές του επιτυχίες ή και αποτυχίες
- eye dominance** : προτίμηση και χρήση του ενός ματιού περισσότερο από το άλλο
- eye-movement** : η από τ' αριστερά προς τα δεξιά κίνηση του ματιού ακολουθώντας το κείμενο ενώ το άτομο διαβάζει
- eye-pointing** : μέθοδος επικοινωνίας που χρησιμοποιείται από παιδιά με φυσικές μειονεξίες καθώς και από παιδιά με σοβαρές δυσκολίες μάθησης· η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει τον προσανατολισμό της ερευνητικής τους ματιάς σ' ένα ιδιαίτερο σημείο π.χ. για να δείξει το άτομο τη σωστή απάντηση από μια επιλογή ερωτήσεων
- familial** : συμβαίνει σε μέλη της ίδιας οικογένειας, όπως μια οικογενειακή ασθένεια

- familial retardation** : η προκαλούμενη από πολιτισμικούς (cultural) μέση νοητική καθυστέρηση που συνήθως χαρακτηρίζεται με Δ.Ν. 50-80
- family therapy** : ειδικός τύπος ομαδικής θεραπείας κατά τον οποίο τα μέλη μιας συγκεκριμένης οικογένειας συγκροτούν τη (θεραπευτική) ομάδα
- feblemindeness** : γενικός όρος που καλύπτει όλους τους βαθμούς νοητικής καθυστέρησης
- field experiment** : ελεγχόμενο πείραμα που πραγματοποιείται σε φυσικό χώρο, όπως είναι μια βιομηχανική ζώνη ή ένα σχολείο· τούτο έρχεται σε αντίθεση με το πείραμα εργαστηρίου
- finger agnosia** : ανικανότητα του ατόμου να κινεί το σχετικό δάκτυλο όταν κατονομάζεται
- finger localization test** : τεστ που μετράει την ικανότητα του ατόμου να γνωρίζει τη θέση και τον αριθμό των δακτύλων που αγγίζονται από ένα άλλο άτομο
- Fokus society** : Σουηδική εθελοντική οργάνωση που έργο της είναι η οικοδόμηση κατοικιών (διαμερισμάτων) που είναι κατάλληλα σχεδιασμένα και εξοπλισμένα για τη διαμονή ατόμων με σοβαρές μειονεξίες· οι κατοικίες αυτές αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα κτιριακών μονάδων όπου κατοικούν άτομα «κανονικά»
- fonator** : ηλεκτρονική συσκευή που μετατρέπει την ομιλία σε τύπους δονήσεων· ένα παιδί με ακουστικές διαταραχές μπορεί να τις αισθάνεται και να τις συνδυάζει με μια γραπτή απόδοση των ίδιων των ήχων βοηθούμενο έτσι να τις αναγνωρίζει και να τις κατανοεί
- free schools** : σχολεία που έχουν ένα μη δομημένο αναλυτικό πρόγραμμα και μια άτυπη σχέση μεταξύ σπουδαστών και διδακτικού προσωπικού (αντίθετη περίπτωση είναι τα conventional schools)

functional	: μη οργανικός, χωρίς αιτία δομικής ή οργανικής φύσης
gene	: η βιολογική μονάδα κληρονομικότητας· είναι αυτοπαραγόμενη και εντοπίζεται σε μια ορισμένη θέση ενός δοσμένου χρωμοσώματος
genetic	: κληρονομικός
global aphasia	: αφασία που συμπεριλαμβάνει όλες τις λειτουργίες που συνθέτουν την ομιλία ή επικοινωνία
grapheme	: βασική ενότητα συστήματος γραφής που συντίθεται από όλα τα γραπτά σύμβολα ή τις ακολουθίες που αναπαριστούν ένα απλό φώνημα (phoneme)
group therapy	: ψυχοθεραπεία ορισμένων ατόμων που γίνεται στον ίδιο χρόνο και σε μικρές ομάδες
halfway house	: χώρος προσωρινής διαμονής που συνήθως προσφέρεται από ένα ινστιτούτο και αποσκοπεί στην προετοιμασία ατόμων για να μπορούν να ζουν ανεξάρτητα μέσα στην κοινωνία
handedness	: η προτίμηση του αριστερού ή του δεξιού χεριού από ένα άτομο
handicap	: 1. Ανεπάρκεια ενός ιδιαίτερου είδους κοινωνικής και ψυχολογικής συμπεριφοράς· είναι η έκταση της υποκειμενικής ερμηνείας που δίνει το άτομο στην ανικανότητα και ανεπάρκειά του. 2. Ο όρος αυτός αναφέρεται στην επίδραση των νοητικών, κοινωνικών συναισθηματικών και φυσικών ανικανοτήτων του ατόμου που το παρεμποδίζουν να ζει μια κανονική ζωή και ιδιαίτερα να μπορεί να μαθαίνει μέσα σ' ένα κανονικό παιδευτικό περιβάλλον
haptic	: ο αναφερόμενος στην αίσθηση της αφής
heredity	: οι παράγοντες καταβολής που αποκτώνται από τους γονείς ως αποτέλεσμα της πράξης ενός απλού γονιδίου ή ενός πλέγματος γονιδίων

- Hoover cane** : επιμήκης ράβδος που χρησιμοποιείται συχνά από τον τυφλό ως μέσο για τη μετακίνησή του· τούτο αποκαλύπτει στο άτομο τυχόν εμπόδια και αλλαγές στο τερραίν που είναι μπροστά του
- hyperactivity (or hyperkinesis)**: υπερβολική κινητικότητα ή κινητική ανησυχία
- hypoactivity** : ανεπαρκής κινητική δραστηριότητα χαρακτηριζόμενη από έλλειψη ενέργειας
- idiot** : παλιός όρος αναφερόμενος στο άτομο με πολύ βαριά νοητική καθυστέρηση
- illiteracy** : ανικανότητα του ατόμου να διαβάζει και να γράφει σύμφωνα με τις προσδοκίες της κοινωνίας στην οποία ζει· πρόκειται για ένα σχετικό όρο που προσδιορίζεται από τις νόρμες ενός συγκεκριμένου εκπαιδευτικού συστήματος
- imbecile** : το νοητικό καθυστερημένο παιδί που η νοητική του ηλικία είναι μεταξύ 2-7 χρόνια
- immigrant education** : ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά μεταναστών που η πρωταρχική τους έμφαση βρίσκεται στην αγγλική γλώσσα, την επικοινωνία και στις κοινωνικές δεξιότητες· τα παιδιά διδάσκονται σε κέντρα υποδοχής και από περιπατητικούς δασκάλους. Αργότερα η έμφαση στα προγράμματα αυτά βρίσκονταν στη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας και του πολιτισμικού περιβάλλοντος των παιδιών των μεταναστών τονίζοντας έτσι τις διαφορετικές ανάγκες ενός πολυ-εθνικού πληθυσμού μιας χώρας
- impairment** : γενικός όρος για κάθε βλάβη ή ανεπάρκεια που παρεμποδίζει το άτομο από την κανονική φυσική ή νοητική του λειτουργία
- inductive coupler** : ηλεκτρονική συσκευή που μπορεί να προσαρμοστεί στο τηλέφωνο και που καθιστά τους χρήστες με ορισμένα βοηθήματα ακοής να συντονίζονται ευθέως με το τηλέφωνο αποκλείοντας έτσι το θόρυβο που προέρχεται από το περιβάλλον

- p>innate : οι παράγοντες εκείνοι που είναι παρόντες κατά τη γέννηση του ατόμου και που προέρχονται από το γενετικό στοιχείο κληρονομούμενο από τους γονείς πέρα από όποιες αλλοιώσεις
- institutionalized personality : παιδί ή ενήλικας που παρέμεινε για πολύ χρόνο της ζωής του σ' ένα οικοτροφειακό ίδρυμα όπως είναι ένα νοσοκομείο, σπίτι για ψυχοπαθείς, κοινοτικό οίκημα και που έχει υιοθετήσει τον τύπο της συμπεριφοράς και τις αξίες που διέπουν το συγκεκριμένο ίδρυμα
- integration : 1. Η συνεκπαίδευση των μειονεκτικών παιδιών και άλλων (κανονικών) παιδιών μαζί ως τμήμα της γενικής αρχής ότι τα μειονεκτικά άτομα πρέπει να έχουν τις ίδιες (εκπαιδευτικές) ευκαιρίες όπως και τα υπόλοιπα άτομα της κοινωνίας. Σύμφωνα με το Warnock Report (1978) στη Μ. Βρετανία υπάρχουν τρία κύρια είδη ενσωμάτωσης: α) τοπική, β) κοινωνική και γ) λειτουργική. 2. Όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο μια ομάδα μεταναστών προσαρμόζεται στις συνθήκες και τη συμπεριφορά της κοινωνίας που την υιοθετεί
- internal (locus of) control : έλεγχος που προέρχεται μέσα από το ίδιο το άτομο και είναι βασισμένος στο συναισθηματικό του κόσμο
- Jaeger chart : Χάρτης που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό της οπτικής ικανότητας του ατόμου. Συντίθεται από γραμμές σε διαφορετικά μεγέθη. Κάνει δυνατή την ερμηνεία των αποτελεσμάτων και παρέχει οδηγίες για το είδος του αναγνωστικού υλικού που μπορεί να χρησιμοποιεί το άτομο με οπτικές διαταραχές ή δυσκολίες

- juvenile delinquency** : όρος για την εγκληματική συμπεριφορά των νέων· συχνά χρησιμοποιείται χαλαρά για να συμπεριλάβει γενικά αντικοινωνική συμπεριφορά
- kinaesthesia** : η αίσθηση της θέσης και των κινήσεων του σώματος, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή μέσα από τους μύες, τους τένοντες και τις αρθρώσεις
- kinaesthetic method** : τεχνικές διδασκαλίες που χρησιμοποιούν την κιναισθηση και την κιναισθητική επανατροφοδότηση για να συμπληρώσουν και να επιταχύνουν άλλα αισθητηριακά ερεθίσματα
- labeling** : πρακτική κατηγοριοποίησης ατόμων π.χ. νοητικά καθυστερημένα, σπαστικά κτλ. και κατ' επέκταση πρακτική απόδοσης στ' άτομα αυτά όλων των χαρακτηριστικών αυτής της ομάδας, ανεξάρτητα από μαρτυρίες· η πρακτική της ταμπέλας μπορεί να είναι η αιτία στίγματος και να οδηγήσει σε μη κατάλληλη εκπαίδευση
- lallation** : επανάληψη απλών ήχων π.χ. ντα-ντα-ντα-ντα που στα μικρά παιδιά μπορεί να συνεχίζεται για ώρες το στάδιο αυτό της ομιλίας βασίζεται στην αντανάκλαση αυτιού και φωνής και είναι ενδιαφέρον στην αξιολόγηση της γλωσσικής ανάπτυξης του παιδιού
- lalling** : διαταραχή του λόγου κατά την οποία το άτομο έχει δυσκολία στην προφορά συμφώνων, όπως l αντί r (όμορφος αντί όμορφος)
- language disorder** : διαταραχή της ικανότητας του ατόμου για κατανόηση και έκφραση ιδεών· η διαταραχή αυτή τοποθετεί τη γλωσσική δεξιότητά του πίσω από την ανάπτυξή του σε άλλες περιοχές, όπως κινητική, γνωστική ή κοινωνική ανάπτυξη
- language unit** : μονάδα ειδικής πρόνοιας για παιδιά με διαταραχές γλώσσας στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι δυσκολίες στον προφορικό λόγο

learning difficulty

: όρος που χρησιμοποιείται για την περιγραφή μιας ευρείας κλίμακας προβλημάτων στην απόκτηση νέων δεξιοτήτων, ιδιαίτερα στο σχολείο· όρος που χρησιμοποιείται επίσης για την περιγραφή παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

learning disability

: 1. Όρος-ομπρέλα- που συνήθως χρησιμοποιείται για να περιγράψει παιδιά με δυσκολίες στις δεξιότητες γλωσσικής ανάπτυξης και επικοινωνίας γενικά και που ταυτόχρονα αποκλείει τα παιδιά εκείνα των οποίων τα μαθησιακά προβλήματα οφείλονται πρωταρχικά σε συναισθηματικές δυσκολίες, πολιτισμική αποστέρηση ή σε γενική νοητική καθυστέρηση. Περιλαμβάνει έτσι καταστάσεις όπως δυσλεξία, ελάχιστη εγκεφαλική βλάβη, αντιληπτικές διαταραχές, κτλ. 2. Ο όρος αυτός χρησιμοποιείται μερικές φορές για να συμπεριλάβει οποιοδήποτε παιδί που δεν έχει ικανοποιητική επίδοση ανεξάρτητα από την παρουσία νοητικής καθυστέρησης, συναισθηματικών δυσκολιών κτλ.

learning disabled

: όρος που χρησιμοποιείται στις ΗΠΑ για την περιγραφή ατόμων που για διάφορους λόγους αποτυχαίνουν ν' αποκτήσουν νέες γνώσεις κάτω από κανονικές συνθήκες μάθησης

life skills

: οι δεξιότητες εκείνες που χρειάζονται για να λειτουργεί κανείς στην κοινωνία ως ένας ανεξάρτητος ενήλικας

linear programme

: Απλή μορφή προγραμματισμένης διδασκαλίας κατά την οποία το προς εκμάθηση υλικό παρουσιάζεται σε μια σειρά από μικρά διδακτορικά βήματα που μπορούν να ακολουθούν όλα τα παιδιά. Η αντίθετη περίπτωση είναι τα λεγόμενα branching programmes στα οποία οι μαθητές ακολουθούν διαφορετικές πορείες μάθησης ανάλογα με το βαθμό κατανόησης του υλικού που οι ίδιοι παρουσιάζουν

- lipreading**
(στις ΗΠΑ: speechreading) : Δεξιότητα που διδάσκεται στα κωφά ή και με βαριές ακουστικές διαταραχές άτομα για να καταστήσουν ικανά να κατανοούν τον προφορικό λόγο παρατηρώντας και ερμηνεύοντας τις κινήσεις των χειλέων του ομιλούντος, τις συσπάσεις του προσώπου του και τις κινήσεις του σώματός του. Ο όρος αυτός μερικές φορές περιορίζεται στην κατανόηση του προφορικού λόγου μέσα από τις κινήσεις των χειλέων του ομιλούντος και έτσι είναι αντίθετος του όρου speech-reading.
- literacy** : 1. Στη Μ. Βρετανία ο όρος αυτός σημαίνει την ικανότητα του ατόμου να διαβάζει και να γράφει στο επίπεδο ενός κανονικού παιδιού 9-10 χρόνων (organic literacy). 2. Η ικανότητα του ατόμου να διαβάζει και να γράφει σύμφωνα με τις προσδοκίες της κοινωνίας στην οποία τούτο ανήκει (functional ή relative literacy).
- macrocephaly** : πολύ σπάνια εγγενής κατάσταση που χαρακτηρίζεται από διόγκωση του εγκεφάλου σε σχέση με το σώμα που έχει ως αποτέλεσμα κάποιου βαθμού νοητική καθυστέρηση ή φυσική διαταραχή
- mainstreaming** : όρος στις ΗΠΑ που αναφέρεται στην ενσωμάτωση των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο κανονικό εκπαιδευτικό σύστημα· υπάρχουν διαφορετικά είδη ενσωμάτωσης (mainstreaming)
- maladjustment** : ανάπτυξη τέτοια ώστε να έχει επιζήμια επίδραση στο άτομο ή σε όσους βρίσκονται σε αλληλεπίδραση μαζί του
- mannal alphabet** : η αναπαράσταση των γραμμάτων με θέσεις των δακτύλων και της κεφαλής του ατόμου που χρησιμοποιούνται στο finger spelling

- mastery learning** : η θέση ότι η απόκτηση οποιασδήποτε δεξιότητας, γνώσης ή περιοχής είναι θεωρητικά δυνατή για τους περισσότερους μαθητές αρκεί αυτοί να μαθαίνουν με το δικό τους ρυθμό και να τους παρέχεται κατάλληλη διδασκαλία
- medical records** : γραπτή πηγή του ιατρικού ιστορικού ενός παιδιού
- mental handicap** : επίδοση του παιδιού σε οποιαδήποτε σπουδαία γνωστική δεξιότητα που είναι σταθερά κάτω από τη μέση επίδοση, η οποία προσδιορίζεται από τη χρονολογική του ηλικία
- mental handicap hospitals** : νοσοκομεία γι' άτομα με περιορισμένη νοητική ανάπτυξη και με ανικανότητα να τα καταφέρουν στην κοινωνία στην οποία ζούν
- mental retardation** : περιορισμένη γενική νοητική λειτουργία· ο όρος αυτός χρησιμοποιείται ιδιαίτερα στις ΗΠΑ για να περιγράψει την κατάσταση ενός παιδιού με Δ.Ν. 70 ή και λιγότερο και με ανεπαρκή προσαρμοστική συμπεριφορά
- metabolic disfunction (or disorder)** : δυσλειτουργία στις χημικές διαδικασίες και δραστηριότητες του σώματος
- microcephaly** : εγγενής ανωμαλία χαρακτηριζόμενη από υπερβολικά μικρό κεφάλι και υποαναπτυγμένο μυαλό· η κατάσταση αυτή συνήθως συνδέεται με σοβαρές δυσκολίες μάθησης του ατόμου
- milieu therapy** : θεραπεία κατά την οποία συμπεριλαμβάνονται τα στοιχεία του περιβάλλοντος του παιδιού - οικογένεια, σχολείο, κοινωνικές δραστηριότητες κτλ. - για να βοηθήσουν στην επιδιωκόμενη αλλαγή της συμπεριφοράς του

mirror method	: τεχνική παρακολούθησης της κίνησης των ματιών του αναγνώστη που επιτυγχάνεται με τη βοήθεια μικρού καθρέφτη τον οποίο ο εξεταστής κρατά γωνιακά και κοντά στο κείμενο που διαβάζει· τεχνική που χρησιμοποιείται ευκαιριακά για τη διάγνωση και αντιμετώπιση ορισμένων δυσκολιών του ατόμου στην ανάγνωση
MLU, Mean Length of Utterance	: Μέτρηση της γλωσσικής ανάπτυξης· το μήκος της έκφρασης είναι ουσιαστικό για το άτομο. Ο αριθμός των λέξεων που προφέρει ένα παιδί σε ορισμένο χρόνο. Το μέσο μήκος μετριέται από χρόνο σε χρόνο για να δείξει πως επιμηκύνεται ο αριθμός των λέξεων καθώς το παιδί αναπτύσσεται.
mongolism	: βλ. Down's syndrome
monoplegia	: παράλυση ενός μόνο μέλους (άκρου) του σώματος
monosomy	: η παρουσία ενός μόνο χρωμοσώμου αντί του συνήθους ζεύγους (αντίθετο: trisomy ή Turner's Syndrome)
Moon	: σύστημα γραφής για τους τυφλούς παρόμοιο με τη γραφή Braille· απαιτεί ωστόσο λιγότερη ευαισθησία στα δάκτυλα
mosaicism	: η παρουσία σ' ένα άτομο δυο ή περισσότερων ειδών κυττάρων που διαφέρουν στη γενετική τους σύσταση
motor aphasia	: αφασία κατά την οποία το άτομο γνωρίζει τι επιθυμεί αλλά δε μπορεί να προφέρει τις λέξεις εξαιτίας της ανικανότητάς του να συντονίζει τους μύς· η κατάσταση αυτή συνδέεται με ασθένεια (βλάβη) στο κέντρο που ρυθμίζει την ομιλία (βλ. expressive aphasia)

- motor defect** : ανεπάρκεια στην κίνηση και στις χειρονομίες συνοδευόμενη μερικές φορές από δυσκολίες μάθησης, διαταραχές του λόγου ή και από αισθητηριακές διαταραχές· αποτέλεσμα αυτής της ανεπάρκειας είναι η κινητική ανικανότητα του ατόμου (motor disability)
- motor therapy** : πρόγραμμα ασκήσεων για παιδιά με δυσκολίες στο συντονισμό των κινήσεων
- multidisciplinary team** : ομάδα ειδικών που συναντιέται με τους γονείς για να εκτιμήσει και παρακολουθήσει την ανάπτυξη παιδιών με πολύ σοβαρές ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες· η ομάδα αυτή συμπεριλαμβάνει κυρίως ιατρικό σύμβουλο (παιδιάτρο ή ψυχίατρο), εκπαιδευτικό ψυχολόγο και κοινωνικό λειτουργό
- multi-handicapped children** : παιδιά με πρόσθετες μειονεξίες που είναι σοβαρές και δεν είναι αναγκαίο να αλληλοεξαρτώνται, π.χ. παιδιά τυφλά και ταυτόχρονα κωφά
- multi-sensory deprivation (m.s.d.)** : η κατάσταση τυφλών και ταυτόχρονα κωφών παιδιών τα οποία είναι ανίκανα να χρησιμοποιούν είτε την όραση είτε την ακοή για να έχουν επαρκή πληροφόρηση· η ανικανότητα αυτή οδηγεί σε πολύπλοκα προβλήματα αντίληψης και επικοινωνίας
- music therapy** : τύπος ψυχοθεραπείας κατά την οποία χρησιμοποιείται η μουσική ως θεραπευτικό μέσο
- Named Person** : το άτομο εκείνο που λειτουργεί ως σύνδεσμος επαφής (σημείο επαφής) μεταξύ των φορέων ασχολούμενων με το παιδί με ειδικές ανάγκες και των γονιών του, π.χ. ο ιατρικός επισκέπτης
- neonate** : η περίοδος των πρώτων 4 εβδομάδων της ζωής του νηπίου, μιάς περιόδου ταχείας ανάπτυξης, έντονης μαθησιακής δραστηριότητας αλλά και εύκολης στον τραυματισμό

- nominal aphasia (ή anomia ή dysnomia)** : ανώμαλη δυσκολία του ατόμου ν' ανακαλεί στη μνήμη του ονόματα αντικειμένων
- non-language test** : ψυχολογικό τεστ που δεν απαιτεί από τον εξεταζόμενο χρήση του γραπτού ή προφορικού λόγου· είναι επομένως κατάλληλο για παιδιά που έχουν προβλήματα ακοής ή διαταραχές του λόγου ή είναι αναλφάβητα ή όταν το τεστ δεν είναι γραμμένο στην πρώτη (μητρική) τους γλώσσα
- norm** : 1. Μια μέση, κοινή ή καθορισμένη (standard) συμπεριφορά του ατόμου κάτω από ειδικές συνθήκες. 2. Μέσος ή τυπικός βαθμός με τον οποίο οι επιδόσεις του ατόμου μπορούν να συγκριθούν
- norms of development** : στάδια της νοητικής ή φυσικής ανάπτυξης του παιδιού που θεωρούνται ως κανονικά σε δοσμένες χρονολογικές ηλικίες
- nurture groups** : μικρές ομάδες ατόμων, συνήθως μαθητών του δημοτικού σχολείου, που έχουν κοινωνική και συναισθηματική αποστέρωση· οι ομάδες αυτές αποβλέπουν στο να εξασφαλίσουν τις κοινωνικές σχέσεις και εμπειρίες της πρώτης παιδικής ηλικίας που τα παιδιά αυτά έχουν χάσει (βλ. compensatory education)
- obsessive behaviour** : συμπεριφορά που απορρέει από μια έμμονη ιδέα π.χ. το συνεχές πλύσιμο των χεριών, ο συνεχής έλεγχος αν η πόρτα του σπιτιού είναι κλειδωμένη, κτλ.
- occupational therapy** : ειδικός-μη γιατρός-που εργάζεται σε νοσοκομείο ή περιστασιακά σε σχολεία για παιδιά με ειδικές ανάγκες και χρησιμοποιεί χειροτεχνία και δημιουργικά χόμπι για τη νοητική ή φυσική τους αποκατάσταση

- ocular dominance : σταθερή χρήση του ενός ματιού που σε ορισμένες περιπτώσεις ή καταστάσεις προτιμάται από το άλλο
- ocular preference : χρήση του ενός ματιού που, παρόλο που και τα δυο μάτια λειτουργούν αποτελεσματικά, προτιμάται από το άλλο
- oligophrenia : Νοητική καθυστέρηση. Όρος που χρησιμοποιείται ειδικά στη γαλλική και γερμανική έρευνα με αντικείμενο την περιοχή αυτή και συνήθως με ιατρικό περιεχόμενο. Απαντάται επίσης στη ρώσικη παιδαγωγική και ψυχολογική βιβλιογραφία
- ophthalmograph : όργανο για την καταγραφή των κινήσεων των δυο ματιών στη διάρκεια της ανάγνωσης
- Optacon : μηχανήμα που χρησιμοποιείται για να καταστήσει το τυφλό άτομο ικανό να «διαβάσει»: συνίσταται από μια κάμερα που μετατρέπει την έντυπη γραφή σε είδωλα γραμμάτων που παράγονται μέσα από τη δόνηση του δακτύλου
- orthopedic defect : ελάττωμα στο σύστημα του σκελετού
- pathsounder : συσκευή που φοριέται στο λαιμό του τυφλού ατόμου και εκπέμπει ήχο όταν τούτο προσεγγίζει ένα αντικείμενο
- perceptual defence : η κατάσταση εκείνη κατά την οποία το άτομο δεν αντιλαμβάνεται αυτό που δεν επιθυμεί ν' αντιληφτεί προκειμένου να προστατεύσει την προσωπικότητά του
- perceptual disorder : ανικανότητα του ατόμου ν' αναγνωρίζει σωστά αντικείμενα ή καταστάσεις ακόμα κι αν οι αισθήσεις που συμμετέχουν στη διαδικασία αυτή δεν έχουν υποστεί βλάβη

- perseveration** : σταθερή (επίμονη) επανάληψη μιας δραστηριότητας ή συμπεριφοράς του ατόμου· ή τάση του να εμμένει σε ειδική πράξη ή συμπεριφορά ενώ δε θεωρείται πια κατάλληλη για τις συνθήκες που επικρατούν
- phenotype** : η εξωτερική, ορατή έκφραση της κληρονομικής υπόστασης ενός οργανισμού (φαινότυπος)
- phobia** : υπερβολικός ή αδικαιολόγητος φόβος για ένα ιδιαίτερο αντικείμενο ή για μια κατάσταση που στην πραγματικότητα είναι ανύπαρκτη ή ακίνδυνη
- play therapy** : ψυχοθεραπεία με παιδιά που μπορούν να εκφράζουν συναισθήματα και φαντασίες ευκολότερα μέσα από το παιχνίδι παρά με τη συζήτηση
- programmed instruction** : διδασκαλία μέσα από πληροφορίες που δίνονται σε μικρά στάδια καθένα από τα οποία απαιτεί μια σωστή απάντηση από το μαθητή πριν προχωρήσει στο επόμενο στάδιο· γίνεται χρήση της λεγόμενης διδακτικής μηχανής
- protocol** : οι αρχικές τιμές (ή βαθμοί) των αποτελεσμάτων ενός τεστ
- psychogenic** : οι ψυχολογικές εμπειρίες κατά τη μάθηση
- psychogenic disorders** : διαταραχές που προέρχονται από ψυχολογικές καταστάσεις παρόλο που μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα ορισμένες φυσιολογικές αλλαγές
- pure-tone audiometry** : σύστημα με το οποίο παρουσιάζονται στο άτομο οι τόνοι σε διάφορες πυκνότητες και συχνότητες για να καθοριστεί ο βαθμός απώλειας της ακοής του ατόμου σύμφωνα με τις απαντήσεις του

- quadriplegia** : κατάσταση κατά την οποία τα τέσσερα άκρα (μέλη) του σώματος στο άτομο είναι παράλυτα
- receptive aphasia** : απώλεια ή ανεπάρκεια της ικανότητας του ατόμου να κατανοεί την ομιλία
- receptive auditory language** : η ικανότητα να κατανοεί κανείς τη γραπτή, προφορική ή συμβολική γλώσσα
- receptive language** : συνήθως ανάγνωση και ακρόαση· είναι το τμήμα εκείνο της επικοινωνίας του ατόμου που περιλαμβάνει την αντίληψη και κατανόηση πληροφοριών που προέρχονται από άλλους
- receptive language disabilities** : δυσκολίες στην κατανόηση της ομιλούμενης γλώσσας
- residential school** : (σχολικός) χώρος όπου παρέχεται σε εικοσιτετράωρη βάση φροντίδα στο αποκλίνον άτομο, μακριά από τον κοινωνικό περίγυρο του σπιτιού του
- rigidity** : η τάση των μυών να είναι δύσκαμπτοι μετά την έκτασή τους
- Rochester method** : «ολική» μέθοδος διδασκαλίας που αφορά την επικοινωνία ατόμων με ακουστικές ανεπάρκειες κατά την οποία χρησιμοποιούνται τεχνικές και αρχές που στηρίζονται στη χρήση των χεριών και του προφορικού λόγου
- roleplaying** : ψυχοθεραπευτική τεχνική που ζητεί από το άτομο να παίξει ένα ρόλο διαφορετικό από το δικό του ή να δοκιμάσει καινούργιους ρόλους για τον εαυτόν του
- school phobia** : εντατικές αρνητικές αντιδράσεις του παιδιού προς το σχολείο· η συμπεριφορά του αυτή το κάνει ανίκανο να παρακολουθήσει το σχολείο

- segregation** : η παροχή ξεχωριστών διευκολύνσεων σε παιδιά με ειδικές ανάγκες που παρέχονται σε τάξεις, ενότητες ή σχολεία όπου αυτά ομαδοποιούνται με άλλα που έχουν την ίδια μειονεξία
- self-fulfilling prophesy** : η πίστη ότι η επίδοση του παιδιού αντικατοπτρίζει τις προσδοκίες των άλλων για τον εαυτό του
- SENIOS (Special Educational Needs in the Ordinary School)** : ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο κανονικό σχολείο
- sensory deprivation** : 1. Αισθητηριακή διέγερση λιγότερη από τη συνηθισμένη. 2. Ψυχολογικό πείραμα κατά το οποίο το άτομο για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα δεν προσλαμβάνει ερεθίσματα με τις αισθήσεις του. 3. Η επίδραση της ακουστικής ανεπάρκειας, οπτικής ανικανότητας, κτλ.
- sequela** : οποιαδήποτε ανώμαλη κατάσταση που ακολουθεί και που είναι το αποτέλεσμα οποιασδήποτε βλάβης, μεταχείρισης ή ασθένειας π.χ. παράλυση ως συνακόλουθο της πολιομυελίτιδας
- sex-linked defects** : ομάδα εγγενών καταστάσεων που καθορίζονται από τα χρωμόσωμα του φύλου π.χ. μυϊκή δυστροφία
- signing** : χρήση μιας γλώσσας των σημείων
- simultaneous oral spelling (S.O.S.)** : το να διαβάζει κανείς φωναχτά τα γράμματα καθώς γράφει
- skeletal age** : μέθοδος έκφρασης της ωριμότητας της δομής των οστών σε παιδιά
- slow learner** : παλιός όρος που χρησιμοποιούνταν για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες
- SNAP (Special Needs Action Programme)** : δομημένη προσέγγιση για υποστήριξη παιδιών με ειδικές ανάγκες στο κανονικό σχολείο που αναπτύχθηκε στην Coventry της Μ. Βρετανίας

Snellen chart	: τεστ οπτικής ικανότητας
social competence	: ικανότητα να λειτουργεί κανείς επαρκώς στην κοινωνία, να έχει δηλ. προσωπική ανεξαρτησία και να είναι κοινωνικά υπεύθυνος
social education	: 1. Εκπαίδευση σε κοινωνικές δεξιότητες όπως διαπροσωπικές σχέσεις, υγιεινή κτλ. που αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα ενός εξελικτικού προγράμματος για παιδιά με σοβαρές μαθησιακές δυσκολίες. 2. Εκπαίδευση των παιδιών για μια μεγαλύτερη κατανόηση της κοινωνίας και του περιβάλλοντός τους
social quotient (SQ)	: πηλίκο (πίνακας) κοινωνικής ωριμότητας ενός ατόμου που προκύπτει από τη διαίρεση της κοινωνικής του ηλικίας (social age-SA) με τη χρονολογική του ηλικία (chronological age-CA) και τον πολλαπλασιασμό του πηλίκου επί 100
soft neurological sign	: νευρολογικό σημάδι, η σημαντικότητα του οποίου είναι ασαφής π.χ. ελαφρά διαταραχή του λόγου
sound blending	: ικανότητα του ατόμου για συνδυασμό των ήχων μεμονωμένων γραμμάτων ή γραφημάτων για την προφορά μιας συλλαβής ή μιας ολόκληρης λέξης
special care units	: αίθουσες συνήθως μέσα σε ειδικό σχολείο όπου παιδιά με σοβαρή νοητική καθυστέρηση ή φυσική μειονεξία μπορούν να τύχουν extra προσοχής
special care school	: πρόνοια στη Β. Ιρλανδία για παιδιά που στην Αγγλία και Ουαλλία θεωρούνται συνήθως ότι έχουν σοβαρές μαθησιακές δυσκολίες
special classes	: Τάξεις που περιέχουν ένα μικρό αριθμό παιδιών με ειδικές ανάγκες των οποίων τα προ-

βλήματα δεν είναι τόσο υπερβολικά ώστε να χρειάζονται εκπαίδευση σε ειδικά σχολεία. Οι τάξεις αυτές είναι συνήθως προσκολλημένες σ' ένα κανονικό σχολείο ή αποτελούν τμήμα του και προσφέρουν πολλές ευκαιρίες για ενσωμάτωση του παιδιού σε δραστηριότητες των κανονικών σχολείων.

special education

: Εκπαίδευση για παιδιά με ειδικές ανάγκες δηλ. για παιδιά που για διάφορους λόγους δε μπορούν να επωφεληθούν πλήρως από το πρόγραμμα που είναι για κανονικά άτομα. Σήμερα ο όρος ειδική αγωγή και εκπαίδευση συνήθως ερμηνεύεται περισσότερο ως μία δέσμη τεχνικών που κάνουν όλα τα παιδιά να έχουν πρόσβαση σ' ένα κανονικό πρόγραμμα εκπαίδευσης

Special Olympics

: αθλητικές δραστηριότητες που για πρώτη φορά οργανώθηκαν στις ΗΠΑ στα 1968 από το Ίδρυμα Joseph P. Kennedy Jr. για να δώσουν την ευκαιρία σε νοητικά καθυστερημένους νέους και παιδιά ηλικίας άνω των 8 χρόνων να συμμετάσχουν σε μια σειρά σπορ σε τοπικό ή διεθνές επίπεδο

special school

: οικοτροφειακό ή ημερήσιο σχολείο για παιδιά με ειδικές ανάγκες

special self-contained class

: Τάξη για παιδιά που αποκλίνουν από το κανονικό και που παρουσιάζουν μια ιδιαίτερη ανεπάρκεια. Στην τάξη αυτή τα παιδιά διδάσκονται ακολουθώντας συνήθως ένα πλήρες πρόγραμμα και ενσωματώνονται σε τάξεις για κανονικά παιδιά μόνο για λίγες (κοινές) δραστηριότητες, αν φυσικά υπάρχουν.

specific learning difficulty

: πρόβλημα σε μια περιοχή του σχολικού προγράμματος που αντιμετωπίζει μια μερίδα παιδιών, τα οποία τα καταφέρουν ωστόσο με το υπόλοιπο τμήμα του προγράμματος

- p>specific learning disability : διαταραχή σε μια ή περισσότερες βασικές ψυχολογικές διεργασίες που εμπλέκονται στην κατανόηση ή στη χρήση της ομιλούμενης ή γραπτής γλώσσας
- specific reading difficulty : ανικανότητα του παιδιού να μάθει να διαβάζει τόσο καλά όσο θ' ανέμενε κανείς με βάση τις επιδόσεις του σε άλλες περιοχές μάθησης
- speech audiometry : τεχνική που εξετάζει την ικανότητα του ατόμου ν' αποκαλύπτει και να κατανοεί τον προφορικό λόγο χωρίς να χρησιμοποιεί καθαρούς τόνους για τον εντοπισμό τυχόν ακουστικής απώλειας
- speech difficulty : οποιοδήποτε είδος ομιλίας που παρεμποδίζει την κανονική προφορική επικοινωνία του ατόμου ή που του δημιουργεί προβλήματα στην προσαρμογή
- speech disorder (και speech disability ή speech difficulty) : φτωχή ή ανώμαλη χρήση της φωνητικής συσκευής του ατόμου στην προφορική του επικοινωνία
- speechreading : μέθοδος διδασκαλίας παιδιών κατά την οποία χρησιμοποιούνται οπτικές πληροφορίες για την κατανόηση του προφορικού λόγου· είναι κάτι περισσότερο από lip-reading που χρησιμοποιεί μόνο ενδεικτικά σημεία από την κίνηση του στόματος κατά την ομιλία
- speech therapist : ειδικός στη διάγνωση και αντιμετώπιση διαταραχών του λόγου και της γλώσσας· συνήθως εργάζεται σε σχολεία, νοσοκομεία και κλινικές
- speech therapy : η διάγνωση και αντιμετώπιση διαταραχών του λόγου και της γλώσσας
- stereotype : Μια προκατειλημμένη ιδέα για τα χαρακτηριστικά μιας ομάδας ατόμων· είναι συνήθως

υπεραπλουστευμένη, άκαμπτη και ελλιπής. Από τη στιγμή που το άτομο ταυτίζεται με την ομάδα αυτή, η ατομικότητά του τείνει ν' αγνοείται και τα χαρακτηριστικά της ομάδας αποδίδονται σ' αυτό μ' ελάχιστα ποιοτικά στοιχεία.

- stigma** : κοινωνιολογικός όρος που στην ειδική αγωγή σημαίνει το αίσθημα κατωτερότητας που νιώθουν τα άτομα εκείνα που κατατάσσονται σε ιδιαίτερες κατηγορίες μειονεξίας
- Strauss syndrome** : μη συντονισμένη συμπεριφορά, μαθησιακά προβλήματα και έλλειψη συγκέντρωσης προσοχής που κατά το Strauss δείχνουν ότι υπάρχει κάποια εγκεφαλική βλάβη
- streaming** : τοποθέτηση παιδιών της ίδιας χρονολογικής ηλικίας σε τάξεις σύμφωνα μ' εκτίμηση της γενικής τους ικανότητας
- strephosymbolia** : παλιός όρος του Orton για την περιγραφή αντιστροφών στην ανάγνωση και γραφή π.χ. 'd' αντί 'b'
- structural apparatus** : συσκευή που βοηθεί το μαθητή να εργάζεται με μαθηματικές έννοιες
- subnormality** : η κατάσταση κατά την οποία συνήθως βρίσκεται κανείς σημαντικά κάτω του μέσου όρου σε ό,τι αφορά τη νοημοσύνη· ο όρος αυτός σπάνια χρησιμοποιείται σήμερα και αντικαταστάθηκε με τον όρο «μαθησιακές δυσκολίες»
- Sweep test** : τεστ μέτρησης της ακοής του ατόμου· είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να καθορίζει ταχέως την περίπτωση ύπαρξης ή μη ακουστικής ανεπάρκειας σε άτομα
- tactile agnosia** : ανικανότητα του ατόμου γι' αναγνώριση οικείων αντικειμένων χρησιμοποιώντας την αίσθηση της αφής

- p>
tactile discrimination : ικανότητα του ατόμου να διαχωρίζει επιτυχώς «επαφές» διαφορετικών δυνάμεων και θέσεων· χρησιμοποιείται σε μερικές νευρολογικές εξετάσεις
talking book : δίσκοι ή κασέτες αναγνωστικού υλικού που χρησιμοποιούν άτομα με περιορισμένη όραση
talking typewriter : συσκευή που βοηθάει στη διδασκαλία ανάγνωσης καθιστώντας το παιδί ικανό ν' ακούει τον ήχο των γραμμάτων και λέξεων όπως αυτά είναι τυπωμένα
therapeutic education : διδασκαλία παιδιών με συναισθηματικές διαταραχές που έχουν ανάγκη ψυχοθεραπευτικών εμπειριών σ' ένα παιδευτικό πλαίσιο
token economy : περιβάλλον στο οποίο το μεγαλύτερο μέρος της συμπεριφοράς του ατόμου διευθύνεται με τη χρήση της τεχνικής της θεραπείας της συμπεριφοράς όπου π.χ. δίνονται πλαστικοί δίσκοι ως επιβράβευση μιας κατάλληλης συμπεριφοράς
toy library : κέντρο για δανεισμό παιχνιδιών σε παιδιά και ιδιαίτερα σε όσα έχουν ανικανότητες ή μαθησιακές δυσκολίες
translocation : τύπος χρωμοσωμικής εκτροπής που βρίσκεται σε μερικές περιπτώσεις του σύνδρομου Down όπου ένα χρωμόσωμο διασπάται και προσκολλάται σ' ένα άλλο χρωμόσωμο
tremor : ανεξέλεγκτες ρυθμικές κινήσεις
triplegia : παράλυση τριών μελών (άκρων) του σώματος
trisomy 21 : μογγολισμός που οφείλεται στην ύπαρξη τριών (αντί ενός) ζευγών χρωμοσώμων με αριθ. 21· αποτέλεσμα της ανωμαλίας αυτής είναι το σύνολο των χρωμοσώμων να είναι 47 αντί του κανονικού 46.

truancy	: παράνομη απουσία του παιδιού απο το σχολείο συνήθως χωρίς να το γνωρίζουν οι γονείς του
Turner's syndrome	: εγγενής κατάσταση που χαρακτηρίζεται από την απουσία ενός χρωμοσώμου (χ) που απολήγει σε κάποια μαθησιακή δυσκολία, και καθυστέρηση στη φυσική εξέλιξη και σεξουαλική ανάπτυξη
vicarious learning	: Η απόκτηση ικανοτήτων γι' απάντηση χωρίς προηγούμενη πρακτική εξάσκηση. Για παράδειγμα, η μάθηση (που προέρχεται) από παρατήρηση της συμπεριφοράς των άλλων (modeling)
visible speech	: μεταμόρφωση της ομιλίας σε μια αναγνώσιμη μορφή· τα ηχητικά κύματα της ομιλίας μεταμορφώνονται μ' ένα κυματοσκόπιο σε μια ορατή μορφή
visual association	: η οργανωμένη διαδικασία κατά την οποία το άτομο είναι ικανό να συσχετίζει έννοιες που του παρουσιάζονται οπτικά
visual closure	: ικανότητα ν' αναγνωρίζει κανείς ένα οπτικό ερέθισμα απο μια ελλιπή οπτική παράσταση
visual fusion	: ο συντονισμός ξεχωριστών ειδώλων στα δυο μάτια σ' ένα είδωλο
visual reception	: η ικανότητα του ατόμου ν' αντλεί πληροφορίες από οπτικά σύμβολα
visual sequential memory	: η ικανότητα ν' αναπαράγει κανείς κάποιες ακολουθίες οπτικών στοιχείων από τη μνήμη του
voice disorder	: ομιλούμενη γλώσσα που ηχεί ανώμαλα σε ηχηρότητα, ποιότητα τόνου ή διάρκεια
vowel digraph (ή vowel diagraph)	συνδυασμός δυο φωνηέντων που απολήγει σ' : ένα προφερόμενο ήχο π.χ. «ai»

withdrawal class

: τύπος θεραπευτικής αγωγής κατά την οποία τα παιδιά με ειδικές ανάγκες παίρνονται από τις κανονικές τους τάξεις για ολιγοχρόνιες περιόδους και σε κανονικά διαστήματα προκειμένου να τους παρασχεθεί ειδική βοήθεια στα ιδιαίτερα μαθησιακά τους προβλήματα

A B S T R A C T

THE VOCABULARY OF TERMINOLOGY OF SPECIAL EDUCATION OF THE MINISTRY OF EDUCATION AND THE NECESSITY OF ITS REFORMATION

by

D.P. Stasinos

The purpose of this study is to critically review the Special Education Vocabulary of the Ministry of Education and Religious Affairs (Directorate of Special Education) in Greece and to make some suggestions for its improvement in future as well. Additionally, a list of selected Special Education terms is given as the end of this work in order for its constructors to take it into account possibly in their such an endeavour in future.

University of Ioannina